

Македонски Телеком АД – Скопје

Финансиски извештаи
за годината којашто завршува на
31 декември 2019
Со извештај на независниот ревизор

Содржина

Извештај на независниот ревизор

Финансиски извештаи

Извештај за финансиската состојба	1
Извештај за сеопфатна добивка	2
Извештај за парични текови	3
Извештај за промени во главнината	4
Белешки кон финансиските извештаи	5

Извештај на независниот ревизор

До Одборот на директори и Акционерите на Македонски Телеком АД Скопје

Извештај за финансиските извештаи

Ние извршивме ревизија на приложените финансиски извештаи на Македонски Телеком АД Скопје, кои што ги вклучуваат извештајот за финансиската состојба заклучно со 31 декември 2019 година, како и извештајот за сеопфатна добивка, извештајот за промени во главнината и извештајот за паричните текови за годината којашто завршува тогаш, и прегледот на значајните сметководствени политики и други објаснувачки информации.

Одговорност на раководството за финансиските извештаи

Раководството е одговорно за подготвувањето и објективното презентирање на овие финансиски извештаи во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување, и интерната контрола којашто е релевантна за подготвувањето на финансиски извештаи коишто се ослободени од материјално погрешно прикажување, без разлика дали е резултат на измама или грешка.

Одговорност на ревизорот

Наша одговорност е да изразиме мислење за овие финансиски извештаи врз основа на нашата ревизија. Ние ја спроведовме нашата ревизија во согласност со Стандарди за ревизија прифатени во Република Северна Македонија („Стандарди,“). Тие стандарди бараат да ги почитуваме етичките барања и да ја планираме и извршиме ревизијата за да добиеме разумно уверување за тоа дали финансиските извештаи се ослободени од материјално погрешно прикажување.

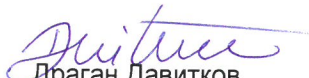
Ревизијата вклучува извршување на постапки за прибавување на ревизорски докази за износите и обелоденувањата во финансиските извештаи. Избраните постапки зависат од расудувањето на ревизорот, вклучувајќи ја и проценката на ризиците од материјално погрешно прикажување на финансиските извештаи, без разлика дали е резултат на измама или грешка. Кога ги прави тие проценки на ризикот, ревизорот ја разгледува интерната контрола релевантна за подготвувањето и објективното презентирање на финансиските извештаи, за да обликува ревизорски постапки кои што се соодветни во околностите, но не за целта на изразување на мислење за ефективност на интерната контрола на ентитетот.

Ревизијата исто така вклучува и оценка на соодветноста на користените сметководствени политики и на разумноста на сметководствените проценки направени од страна на раководството, како и оценка на севкупното презентирање на финансиските извештаи.

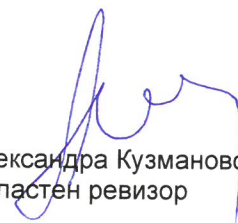
Ние веруваме дека ревизорските докази коишто ги имаме прибавено се доволни и соодветни за да обезбедат основа за нашето ревизорско мислење.

Мислење

Според наше мислење, финансиските извештаи ја прикажуваат објективно, во сите материјални аспекти, финансиската состојба на Македонски Телеком АД Скопје заклучно со 31 декември 2019 година, финансиската успешност, како и паричните текови за годината којашто завршува тогаш во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување.

Драган Давитков
Управител

Александра Кузмановска
Овластен ревизор

ПрајсвотерхаусКуперс РЕВИЗИЈА ДОО

20 февруари 2020 година
Скопје, Република Северна Македонија

Извештај за финансиската состојба

Во илјади денари	Белешка	На 31 декември	
		2019	2018
Средства			
Тековни средства			
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	5	1.539.722	517.310
Депозити во банки	6	-	742.487
Побарувања од купувачи и останати средства	7	3.130.865	3.118.822
Побарувања за останати даноци	8	14.293	14.115
Залихи	9	385.307	269.678
Вкупно тековни средства		5.070.187	4.662.412
Нетековни средства			
Недвижности, постројки и опрема	11	11.514.527	11.695.620
Права на користење на средства	10	381.979	-
Аванси за недвижности, постројки и опрема		5.648	2.890
Нематеријални средства	12	2.365.376	2.676.777
Аванси за нематеријални средства		653	-
Побарувања од купувачи и останати средства	7	429.729	446.422
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	28.1	131.585	103.306
Останати нетековни средства		612	612
Вкупно нетековни средства		14.830.109	14.925.627
Вкупно средства		19.900.296	19.588.039
Обврски			
Тековни обврски			
Обврски кон добавувачи и останати обврски	13	3.459.600	3.364.138
Обврски од наем	14	118.752	-
Обврски за данок на добивка		36.270	7.330
Обврски за останати даноци	8	42.687	46.495
Резервирања за обврски и плаќања	16	183.453	172.780
Вкупно тековни обврски		3.840.762	3.590.743
Нетековни обврски			
Останати обврски	13	260.411	358.164
Обврски од наем	14	268.583	-
Одложени даночни обврски	15	115.643	143.670
Резервирања за обврски и плаќања	16	37.917	27.815
Вкупно нетековни обврски		682.554	529.649
Вкупно обврски		4.523.316	4.120.392
Капитал			
Акционерски капитал		9.583.888	9.583.888
Премија за издавање акции		540.659	540.659
Сопствени акции		(3.738.358)	(3.738.358)
Останати резерви		958.389	958.389
Акумулирана добивка		8.032.402	8.123.069
Вкупно капитал	17	15.376.980	15.467.647
Вкупно капитал и обврски		19.900.296	19.588.039

Овие финансиски извештаи беа одобрени од страна на раководството на Македонски Телеком АД - Скопје на 20 февруари 2020 година, и се предмет на разгледување и одобрување од Одборот на директори на 27 февруари 2020 година и од акционерите на денот кој дополнително ќе се одреди.

Никола Љушев
 Главен извршен директор

Славко Пројкоски
 Главен директор за финансии

Горан Тиловски
 Директор на сектор за контрола, сметководство и даноци
 Овлас. сметков. Рег. Бр. 0105436

Извештај за сеопфатна добивка

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2019	2018
Приходи	18	10.922.966	10.535.628
Амортизација	10,11,12	(2.746.585)	(2.524.799)
Трошоци за вработените	19	(1.085.398)	(1.135.017)
Плаќања кон останати оператори		(903.336)	(907.733)
Останати расходи од работењето	20	<u>(4.472.411)</u>	<u>(4.378.240)</u>
Трошоци од работењето		(9.207.730)	(8.945.789)
Останати оперативни приходи	21	<u>28.176</u>	<u>28.900</u>
Оперативна добивка		1.743.412	1.618.739
Расходи од финансирање	22	(75.090)	(62.425)
Приходи од финансирање	23	<u>50.584</u>	<u>68.334</u>
Приходи/(Расходи) од финансирање - нето		<u>(24.506)</u>	<u>5.909</u>
Добивка пред оданочување		1.718.906	1.624.648
Данок на добивка	24	<u>(213.511)</u>	<u>(203.084)</u>
Добивка за годината		1.505.395	1.421.564
Вкупна сеопфатна добивка за годината		<u>1.505.395</u>	<u>1.421.564</u>
Информација за заработката по акција:			
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)	32	<u>17,45</u>	<u>16,48</u>

Извештај за парични текови

Во илјади денари	Белешка	За годината завршена на 31 декември	
		2019	2018
Оперативни активности			
Нето добивка пред оданочување		1.718.906	1.624.648
Корекции за:			
Амортизација	10,11,12	2.746.585	2.524.799
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	20	(3.909)	4.061
Добивка од промена на објективната вредност на финансиските средства	23	(28.279)	(39.381)
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и останати средства	20	229.390	159.925
Нето зголемување на резервирања	16	27.332	12.068
Нето загуба/(добивка) од продажба на недвижности, постројки и опрема	21	(1.101)	1.433
Приходи од дивиденди	23	(7.073)	(3.159)
Расходи од камати	22	58.313	39.556
Приходи од камати	23	(15.232)	(22.893)
Останати непарични ставки		(79.322)	(47.577)
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		<u>3.739</u>	<u>1.862</u>
Парични средства добиени од работењето пред промената во обртниот капитал		4.649.349	4.255.342
(Зголемување)/намалување на залихите		(111.720)	64.382
Зголемување на побарувањата и останати средства		(156.069)	(122.102)
Зголемување/(намалување) на обврските		<u>119.528</u>	<u>(154.810)</u>
Парични средства добиени од работењето		4.501.088	4.042.812
Платени камати		(48.100)	(28.196)
Платени даноци		<u>(212.598)</u>	<u>(240.571)</u>
Паричен тек добиен од оперативни активности		<u>4.240.390</u>	<u>3.774.045</u>
Инвестициони активности			
Набавка на недвижности, постројки и опрема		(1.381.753)	(1.575.601)
Набавка на нематеријални средства		(419.706)	(259.713)
Наплатени заеми		10.473	12.438
Приливи по основ на депозити во банки		742.487	680.506
Одливи по основ на депозити во банки		-	(742.487)
Приливи од дивиденди		7.073	3.159
Приливи од продажба на недвижности, постројки и опрема		3.061	11.245
Примени камати		<u>15.232</u>	<u>22.893</u>
Паричен тек користен во инвестициони активности		<u>(1.023.133)</u>	<u>(1.847.560)</u>
Финансиски активности			
Исплата на дивиденди	25	(1.595.704)	(1.584.334)
Исплата на закупи	14	(127.205)	-
Исплата на останати финансиски обврски	13	<u>(468.197)</u>	<u>(345.354)</u>
Паричен тек користен во финансиски активности		<u>(2.191.106)</u>	<u>(1.929.688)</u>
Нето намалување на паричните средства и еквиваленти на паричните средства		1.026.151	(3.203)
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 1 јануари		<u>517.310</u>	<u>522.375</u>
Ефект од промена на курсот на паричните средства и еквивалентите на парични средства		<u>(3.739)</u>	<u>(1.862)</u>
Парични средства и еквиваленти на парични средства на 31 декември	5	<u>1.539.722</u>	<u>517.310</u>

Извештај за промени во главнината

Во илјади денари	Белешка	Акционер-ски капитал	Премија од издавање акции	Сопствени акции	Останати резерви	Акумулирана добивка	Вкупно
Состојба на 1 јануари 2018		9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.286.356	15.630.934
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	1.421.564	1.421.564
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	(1.584.851)	(1.584.851)
Состојба на 31 декември 2018	17	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.123.069	15.467.647
Состојба на 1 јануари 2019		9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.123.069	15.467.647
Вкупна сеопфатна добивка за годината		-	-	-	-	1.505.395	1.505.395
Трансакции со сопствениците во нивното својство на сопственици (исплатена дивиденда)		-	-	-	-	(1.596.062)	(1.596.062)
Состојба на 31 декември 2019	17	9.583.888	540.659	(3.738.358)	958.389	8.032.402	15.376.980

Белешки кон финансиските извештаи

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

1.1. За Друштвото

Овие финансиски извештаи се однесуваат на друштвото Македонски Телеком АД – Скопје.

Македонски Телеком АД – Скопје (во понатамошниот текст: „Друштвото“) е акционерско друштво регистрирано во Република Северна Македонија.

Непосредно матично друштво на Друштвото е АД Каменимост Комуникации Скопје, во сопственост на Маѓар Телеком АД регистрирано во Унгарија. Основно матично друштво е Дојче Телеком АД регистрирано во Сојузна Република Германија.

Телекомуникацискиот сектор во Република Северна Македонија е регулиран со Законот за електронски комуникации (ЗЕК) кој е донесен во март 2014 година (Службен весник бр. 39 од 28 февруари 2014 година) како примарно законодавство и правилници како секундарно законодавство.

Од јуни 2013 година, Друштвото се котира на Македонската берза (МБ) во сегментот задолжителна котација и истото поднесува извештаи до МБ согласно со измените во Законот за хартии од вредност од 2013 година. Во согласност со правилата за котирање на МБ, Друштвото има постојани обврски за обелоденување во врска со деловното работење и капиталот, значајни промени во финансиската состојба, објавување на дивиденден календар, промени во пропорцијата на акциите во посед на јавноста (ако паднат под 1%) и промени во значителните удели од над 5%. Освен тоа, Друштвото има посебни обврски за обелоденување, кои се состојат од разни финансиски информации, вклучувајќи различни финансиски извештаи (тримесечни, полугодишни и годишни), како и објавување на јавен повик за свикување на Собрание, сите измени и дополнувања на дневниот ред за Собранието и објавување на одредени одлуки усвоени на Собранието. Пред јуни 2013 година, Друштвото поднесуваше извештаи до Комисијата за хартии од вредност како акционерско друштво со посебни обврски за поднесување извештаи.

Регистрирана адреса на Друштвото е ул. „Кеј 13 Ноември“ бр. 6, 1000 Скопје, Република Северна Македонија. Просечниот број на вработени во Друштвото врз основа на часови на работа во текот на 2019 година беше 1.060 (2018: 1.129).

1.2. Регулаторно опкружување – мобилна линија

На 5 септември 2008 година, Агенцијата за електронски комуникации („Агенцијата“), по службена должност, достави известување до Друштвото за оние јавни електронски комуникациски мрежи и/или услуги што му биле доделени во согласност со Договорите за концесија. Лиценцата за радио фреквенции коишто ја користи Друштвото во опсег од GSM 900, беше исто така издадена во форма регулирана од ЗЕК со период на важност до 5 септември 2018 година, која беше обновена во 2018 година за дополнителен период од 10 години до 2028 година во согласност со ЗЕК. Како резултат на измените во подзаконските акти, опсегот од 900 MHz е отворен за UMTS технологија и, врз основа на барање на Друштвото, лиценцата за радиофреквенција беше изменета така што овие фреквенции сега се технолошки неутрални.

Во 2008 година беше објавено решение за доделување на три лиценци за радио фреквенции. Важноста на лиценцата беше 10 години, односно до 17 декември 2018 година. Лиценцата беше обновена во 2018 година за 10 години, до 2028 година во согласност со ЗЕК.

На процедурата за аукција што се одржа во август 2013 година беше доделен целиот опсег од 790 – 862 MHz заедно со недоделените фреквенции во опсегот 1740 – 1880 MHz за Long Term Evolution (LTE) технологија на јавен тендер. Сите 3 мобилни оператори во тоа време добија LTE радиофреквенциска лиценца од 1x10 MHz во опсегот од 800 MHz и 2x15 MHz во опсегот од 1800 MHz. Секоја лиценца беше добиена со плаќање на еднократен надомест од 10,3 милиони евра. Важноста на лиценцата е 20 години, до 1 декември 2033 година, со можност за нејзино продолжување за период од 20 години во согласност со ЗЕК.

По спојувањето на Оне и ВИП, на 18 ноември 2016 година, А1 Македонија (претходно оне.Вип) достави барање до Агенцијата за промена на лиценците за користење на радиофреквенции за фиксни и мобилни услуги регистрирани со броевите 108269/1, 108271/1, 104068, 104069, 104711, 108269/2 и 108267/2. Агенцијата донесе одлука да не го одобри барањето за промена на А1 Македонија.

Белешки кон финансиските извештаи

На 19 декември 2014 година беа донесени измени и дополнувања на ЗЕК. Беа направени многу значителни промени на ЗЕК, помеѓу нив, Регулативата за роаминг на Балканот беше една од најважните промени и беше во согласност со Регулативата за роаминг во ЕУ III. Транзицискиот период за постепено намалување на цените на роамингот заврши на 1 јули 2017 година. Во 2019 година, регулаторните тела на земјите од Западен Балкан (WB6) (Северна Македонија, Црна Гора, Србија, Босна, Албанија, Косово) воведоа регулатива за роаминг, почнувајќи со RLAN+ (Roam Like At Home) модел на доплата од 1 јули 2019 година до 30 јуни 2021 година. Од 1 јули 2021 година ќе се применува регулатива по RLAN- моделот. Со оваа регулатива беа намалени и цените за меѓународна терминација меѓу земјите од Западен Балкан (WB6).

Двата мобилни оператори на пазарот, Друштвото и А1 Македонија се назначени за оператори со значителна пазарна моќ („ЗПМ“) на релевантниот големопродажен пазар „Пристап и започнување на повик на јавни мобилни мрежи“. Агенцијата ги наметна истите регулаторни правни мерки за двата оператора:

- обврска за мобилен пристап за сите MVNO хибридни видови (вклучително и Препродавач),
- цена базирана на трошок за Целосен MVNO,
- малопродажба минус (-35%) за Препродавачот,
- обврска за пристап до MMS услуги и мобилни податоци врз основа на технолошка неутралност.

MVNO, Луса Mobile хостиран на мрежата на А1 Македонија, влезе на македонскиот пазар и започна со малопродажно работење во јули 2016 година во согласност со регулираните големопродажни услови.

Кабелскиот оператор Телекабел, кој на пазарот е присутен со фиксни услуги (говор, широкопојасен интернет и телевизија), од јануари 2019 година започна да работи како MVNO хостиран на мобилната мрежа на Друштвото под услови на регулирана големопродажба.

Двата оператори, Друштвото и А1 Македонија се назначени за оператори со ЗПМ на релевантниот големопродажен пазар „Големопродажно терминирање на повици во јавните мобилни мрежи“. Тековните стапки за терминација се симетрични за Друштвото и А1 Македонија, но Луса Mobile има висока асиметрија почнувајќи од мај 2018 година.

Агенцијата направи нова анализа на пазарот во средината на 2018 година за „Големопродажно СМС терминирање во јавните мобилни мрежи“ и направи дерегулирање на Телеком и А1 Македонија коишто беа оператори со ЗПМ на овој пазар и ги отстрани сите обврски за двата оператори.

Врз основа на јавната расправа која се одржа на почетокот на 2017 година, Агенцијата ги донесе измените во Правилникот за надоместоци за користење на радиофреквенции

- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции од 2.3 GHz на 3 GHz за 43% (од 16.800 евра/MHz на 9.600 евра/MHz)
- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции над 3 GHz за 76 % (од 16.800 евра/MHz на 4.000 евра/MHz)
- Намалување на надоместоците за користење на радиофреквенции над 55 GHz (Е опсег на радиофреквенциски линкови) за 50% (од 8.000 евра/250MHz на 4.000 евра/250 MHz)

Промената е поволна за постојните оператори и за новите играчи на пазарот, особено за 2.6 GHz (не е зафатен).

Времетраењето на двете лиценци кои претходно ги поседуваше А1 Македонија беше до 2017 година, 10 MHz од опсег од 900 MHz и 10 MHz од опсег од 1800 MHz истекло на 23 март 2017 година, позиционирани во пониските делови од опсезите. Врз основа на барањето од А1 Македонија за продолжување на лиценцата, Агенцијата донесе одлука бр. 0804-974 од 2 ноември 2016 година да не го продолжи времетраењето на овие две лиценци. Во моментот овие радиофреквенции не се доделени и не се достапни за продажба, тие се чуваат за третиот нов учесник на пазарот.

На 26 мај 2017 година, А1 Македонија поднесе барање до Агенцијата за промена на лиценцата за користење на радиофреквенции за фиксни и мобилни услуги регистрирана со број 108267/2, со кое е доделен следниот радиофреквенциски блок: 1770-1785/1865-1880 MHz. На 9 октомври 2017 година, Агенцијата донесе одлука за одбивање на барањето на А1 Македонија за промена на 1800 MHz.

Врз основа на жалбата поднесена од А1 Македонија по ова решение, во септември 2019 барањето за промена на 1800 MHz беше конечно одобрено од Агенцијата, како резултат на судската одлука во корист на А1 Македонија. Во 1800 MHz опсегот, А1 Македонија ќе добие огромен континуиран блок од 35 MHz со важност од 15 октомври 2019

Белешки кон финансиските извештаи

година. На барање на Друштвото, Агенцијата ги продолжи лиценците за 900 (2x12.5MHz), 1800 (2x10MHz) и 2100 (2x15MHz) за дополнителни 10 години период на важност (до 2028-2029) без еднократен надомест.

Во својата работна програма за 2020 година, Агенцијата подготви тендер за опсегот 700 MHz. Исто така, тие најавија ослободување на радиофреквенциите од Дигиталната дивиденда 2 и репозиционирање на радиодифузерите во понискиот дел од UHF опсегот. Исто така, во втората половина од 2020 година се очекува јавна расправа за висината на еднократните надоместоци и годишните надоместоци за 5G опсегот, со можност за објава на јавен тендер за 3.xGHz.

Во април 2019 година, Министерството за информатичко општество подготви Национална стратегија за бродбенд во која што се утврдени следниве цели:

- До крајот на 2023 година, најмалку еден поголем град да биде покриен со 5G сигнал;
- До крајот на 2025 година, автопатите и магистралните патишта / главните коридори на основната и сеопфатна патна мрежа во државата утврдени од Агенцијата да бидат покриени со непрекинат 5G сигнал;
- До крајот на 2027 година, сите градови во државата да бидат покриени со непрекинат 5G сигнал;
- До крајот на 2029 година, секој да има можност за пристап до интернет преку 5G со минимална брзина на пристап до интернет од најмалку 100 Mbps;
- До крајот на 2029 година најмалку 50% од вкупниот број на претплатнички договори на домаќинствата во цела држава, да имаат пристап до интернет од најмалку 100 Mbps;
- До крајот на 2029 година, сите домаќинства по прифатлива цена да имаат можност за пристап до мрежа која овозможува брзина за превземање од најмалку 100 Mbps со можност за надградба на гигабитна брзина;
- До крајот на 2029 година, сите јавни институции (училишта, универзитети, истражувачки центри и други образовни установи, здравствени установи, министерства, судови, локални самоуправи и други државни органи и тела), да имаат симетричен пристап до интернет со брзина од најмалку 1 Gbps.

1.3. Регулаторно опкружување – фиксна линија

Друштвото има обврски како оператор со ЗПМ на неколку регулирани пазари за фиксни услуги.

На почетокот на 2015 година, имплементирано е регулирање на пристапот до оптика, со Локален битстрим пристап преку NGA на 3 и 4 ниво и регулирање на VULA (Виртуелен разврзан локален пристап) на ниво 2. Воведувањето на нови технологии (VDSL Векторинг технологија во 2017 година) од страна на Друштвото за малопродажни корисници доведува до воведување на нови производи за големопродажен пристап и преобликување на регулаторните обврски.

Финалниот документ за големопродажен централен пристап за производи за масовен пазар обезбедени во анализата на пазарот на фиксна локација (Пазар б) беше објавен во април 2017 година. Агенцијата за прв пат наметна регулирање на пристапот до Хибридно оптички коаксијален пристап (HFC). Сите постојни обврски за бакарната и оптичката мрежа остануваат непроменети. Сите обврски се однесуваат на Друштвото и на А1 Македонија како оператори со ЗПМ на пазарот за широкопојасни услуги.

Во согласност со Правилникот за технички услови и изградба на инфраструктура (од 15 јули 2014 година), Друштвото е должно да ја гради својата инфраструктура под земја во урбани области со над 15.000 жители за објекти за колективно домување со над осум стана. Друштвото има обврска од Дигиталната агенда за покривање од 100% и 50% на сите македонски домаќинства со широкопојасен интернет со брзина од 30 Mbps и 100 Mbps, како што е соодветно, со техничка неутралност до крајот на 2020 година.

Измените направени во септември 2016 година кои вклучуваат нова обврска за регистрирање на нови и постојни електронски мрежи (ATLAS), се однесуваат на заедничко градење и користење на мрежите и нова обврска за Агенцијата да ги објавува добиените извештаи за мерењата во сегментот на оптичка магистрална мрежа од страна на сите оператори.

Тендерот за давател на USO услуга е објавен на крајот од 2016 година и еден од главните критериуми е задолжителниот износ за рефундирање.

Согласно резултатите од последниот тендер, Друштвото е универзален давател до 2021 година на следниве универзални услуги:

Белешки кон финансиските извештаи

- Фиксен пристап и пристап на хендикепирани лица (говорни услуги и интернет од најмалку 2Mbit/s брзина на преземање)
- Јавни говорници

РЗ Инфомедиа потпиша договор со Агенцијата за универзални услуги за телефонски именик и информации.

Следејќи ги трендовите на пазарот и регулативата на ЕУ, Агенцијата донесе одлуки за дерегулација на неколку пазари: дерегулација на сегментот на водови на изнајмени линии и избегнување на регулацијата на услугите за Ethernet изнајмени линии; минималниот пакет на изнајмени линии (малопродажба); пазарот на WLR (Изнајмување на линии на големо); малопродажба на традиционалните фиксни говорни услуги (пристап и сообраќај). Друштвото има обврска за цени базирани на трошоци за регулираните големопродажни услуги, користејќи ја методологијата на Долгорочни инкрементални трошоци ("LRIC").

Кон средината на 2019 година, Агенцијата спроведе ERT тестирање (методологија за определување на цени што се користат за истиснување на конкуренција) за широкопојасни големопродажни услуги пристапни мрежи од следната генерација што ги обезбедуваат двата доминантни оператори (МКТ и А1 Македонија). Со развиениот ERT модел ќе се тестира можноста за економично реплицирање на малопродажните пакети, вклучувајќи ги и широкопојасните услуги со брзини на пристап поголеми од 30 Mb/s. Министерството за информатичко општество и администрација го комплетираше Националниот бродбенд план и 5G стратегијата за исполнување на Дигиталната агенда и е во процес на имплементација.

1.4. Истрага за одредени договори за консултантски услуги

На 13 февруари 2006 година, Маѓар Телеком АД, доминантниот сопственик на Друштвото, (преку Каменимост Комуникации АД – Скопје, мнозински акционер на Друштвото), објави дека е вршена истрага на одредени договори склучени од друга подружница на Маѓар Телеком АД, со цел да се утврди дали договорите биле склучени во спротивност на политиките на Маѓар Телеком АД или важечките закони или регулативи. Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го ангажираше White & Case како свој независен правен советник за целите на спроведувањето на интерната истрага. Последователно на ова, на 19 февруари 2007 година, Одборот на директори на Друштвото, врз основа на препораката на Одборот за ревизија на Друштвото и на Одборот за ревизија на Маѓар Телеком АД, донесе одлука за спроведување на независна интерна истрага во однос на одредени договори во Република Северна Македонија.

Врз основа на јавно достапните информации, како и информациите добиени од Маѓар Телеком, а коишто беа претходно обелоденети, Одборот за ревизија на Маѓар Телеком спроведе интерна истрага во однос на одредени договори поврзани со активностите на Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Република Северна Македонија кои вкупно изнесуваа повеќе од 31 милион евра. Поконкретно, интерната истрага испитуваше дали Маѓар Телеком и/или нејзините подружници во Црна Гора и во Република Северна Македонија извршиле плаќања коишто се забранети со законите или прописите на САД, вклучувајќи го и американскиот Закон за спречување на корумпирано однесување во странство (ФЦПА). Друштвото претходно ги обелодени резултатите од интерната истрага.

Одборот за ревизија на Маѓар Телеком го информираше Министерството за правда на САД (МП) и Комисијата за хартии од вредност на САД (КХВ) за интерната истрага. МП и КХВ започнаа истрага за активностите коишто беа предмет на интерната истрага. Во 29 декември 2011 година, Маѓар Телеком објави дека склучи конечни спогодби со МП и КХВ за решавање на истрагите на МП и КХВ поврзани со Маѓар Телеком. Со спогодбите завршија истрагите на МП и КХВ. Маѓар Телеком ги објави клучните услови од спогодбата со МП и КХВ на 29 декември 2011 година. Поконкретно, Маѓар Телеком објави дека склучил договор за одложено гонење за период од две години (ДОГ) со МП. ДОГ истече на 5 јануари 2014 година, а врз основа на барањето на МП доставено во согласност со ДОГ, Окружниот суд на САД за Источната област на Вирџинија, на 5 февруари 2014 година, ги отфрли обвиненијата против Маѓар Телеком.

Во врска со локалната истрага од страна на државните органи во Република Северна Македонија, а во однос на претходно обелоденетата информација во Финансиските извештаи на Друштвото за претходните години, кривичната постапка во основниот суд е во тек.

Немаме сознанија за било какви информации како резултат на барања од кое било регулаторно тело или други надворешни страни, освен како што е претходно обелоденето, од кои би можеле да заклучиме дека финансиските извештаи можат да бидат неточни, вклучувајќи го и ефектот од можни незаконски дејства.

Белешки кон финансиските извештаи

1.5. Финансиски информации – ефектите од примената на МСФИ 16

Оваа белешка го објаснува ефектот од примената на МСФИ 16 Наеми врз финансиските извештаи на Друштвото. Како што е наведено во белешката 2.1.1, Друштвото започна со примена на МСФИ 16 од 1 јануари 2019 година, без промена во компаративните податоци за периодот за известување кој завршува во 2018 година, согласно одредбите од стандардот за транзиција. Рекласификациите и прилагодувањата кои произлегуваат од новите правила за наем се признати како почетно салдо на 1 јануари 2019 година. Со примената на МСФИ 16, Друштвото прикажа обврски од наем кои претходно беа класифицирани како оперативен наем според принципите од МСС 17 Лизинг. Овие обврски се вреднувани според сегашната вредност на преостанатите плаќања за наем, применувајќи ја инкрементална стапка на позајмување пресметана на 1 јануари 2019 година. инкрементална стапка на позајмување применета на обврските од наем на 1 јануари 2019 година изнесуваше 5.48%.

Друштвото нема наеми класифицирани како финансиски наеми на денот на транзицијата.

Обврски од наеми

Во илјади денари

Обврски од оперативен наем на 31 декември 2018 година	401.339
Промени од ново идентификувани наеми	-
Прилагодување од промени од опциите за продолжување или раскинување	-
Останато	(1.275)
Обврски од наеми (брuto) на 1 јануари 2019	400.064
Дисконт	(43.087)
Обврски од наеми на 1 јануари 2019	<u>356.977</u>

Права на користење на средства

Во илјади денари

Право на користење средства од примена модифициран ретроактивен пристап МСФИ 16.С5 (б) од оперативни наеми на 31 декември 2018 година	356.977
Однапред платени наем пред првичната примена на стандардот	792
Права на користење на средства на 1 јануари 2019	<u>357.769</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Ефектите од промените поради примената на МСФИ 16, прикажани во табелите подолу, се однесуваат на извештајот за финансиската состојба за 2019 година и извештајот за сеопфатна добивка, за годината која завршува на 31 декември 2019 година.

Колоната „Ефект од транзиција кон МСФИ 16 и рекласификација“ ги прикажува акумулираните ефекти од првичната примена на МСФИ 16, заедно со поврзаните рекласификации кои се барани од овие стандарди на датумот на примена т.е 1 јануари 2019 година. Колоната „Ефекти од МСФИ 16“ ги прикажува ефектите од примената на МСФИ 16 текот на 2019 година. Колоната „Останати промени“ ги вклучуваат промените кои резултираат од редовните операции на Друштвото.

	На 31 декември 2019	Ефект и од МСФИ 16	Останати промени	На 1 јануари 2019	Ефект од транзиција кон МСФИ 16 и реклаификација	На 31 декември 2018
Во илјади денари						
Вкупно тековни средства	5.070.187	-	408.567	4.661.620	(792)	4.662.412
Вкупно нетековни средства	14.830.109	24.210	(477.497)	15.283.396	357.769	14.925.627
Вкупно средства	<u>19.900.296</u>	<u>24.210</u>	<u>(68.930)</u>	<u>19.945.016</u>	<u>356.977</u>	<u>19.588.039</u>
Вкупно обврски	4.523.316	29.762	16.185	4.477.369	356.977	4.120.392
Вкупно капитал	15.376.980	(5.552)	(85.115)	15.467.647	-	15.467.647
Вкупно капитал и обврски	<u>19.900.296</u>	<u>24.210</u>	<u>(68.930)</u>	<u>19.945.016</u>	<u>356.977</u>	<u>19.588.039</u>

Во табелата подолу е прикажан ефектот од примената на МСФИ 16 во Извештајот за сеопфатна добивка за 2019 година. За цели на компаративност податоците во Извештајот за сеопфатна добивка за 2019 година се прикажани во и во согласност со МСС 17.

Во илјади денари	2019 МСФИ 16	МСФИ 16 ефект	2019 МСС 17	2018 МСС 17
Приходи	10.922.966	-	10.922.966	10.535.628
Амортизација	(2.746.585)	(132.555)	(2.614.030)	(2.524.799)
Трошоци за вработените	(1.085.398)	-	(1.085.398)	(1.135.017)
Плаќања кон останати оператори	(903.336)	-	(903.336)	(907.733)
Останати расходи од работењето	<u>(4.472.411)</u>	<u>146.191</u>	<u>(4.618.602)</u>	<u>(4.378.240)</u>
Трошоци од работењето	<u>(9.207.730)</u>	<u>13.636</u>	<u>(9.221.366)</u>	<u>(8.945.789)</u>
Останати оперативни приходи	28.176	(5)	28.181	28.900
Оперативна добивка	<u>1.743.412</u>	<u>13.631</u>	<u>1.729.781</u>	<u>1.618.739</u>
Расходи од финансирање	(75.090)	(19.779)	(55.311)	(62.425)
Приходи од финансирање	<u>50.584</u>	<u>-</u>	<u>50.584</u>	<u>68.334</u>
Приходи/(Расходи) од финансирање - нето	<u>(24.506)</u>	<u>(19.779)</u>	<u>(4.727)</u>	<u>5.909</u>
Добивка пред оданочување	<u>1.718.906</u>	<u>(6.148)</u>	<u>1.725.054</u>	<u>1.624.648</u>
Данок на добивка	<u>(213.511)</u>	<u>596</u>	<u>(214.107)</u>	<u>(203.084)</u>
Добивка за годината	<u>1.505.395</u>	<u>(5.552)</u>	<u>1.510.947</u>	<u>1.421.564</u>
Вкупна сеопфатна добивка за годината	<u>1.505.395</u>	<u>(5.552)</u>	<u>1.510.947</u>	<u>1.421.564</u>
Информација за заработката по акција:				
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)	<u>17,45</u>	<u>-</u>	<u>17,52</u>	<u>16,48</u>

Белешки кон финансиските извештаи

2. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПОЛИТИКИ

Основните сметководствени политики усвоени во подготвувањето на овие финансиски извештаи се прикажани подолу. Сметководствените политики се конзистентни со оние кои се применети во претходните години, освен ако не е поинаку наведено.

2.1. Основа за изготвување

Финансиските извештаи на Друштвото се изготвени во согласност со Меѓународните стандарди за финансиско известување (МСФИ).

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари.

Изготвувањето на финансиски извештаи во согласност со МСФИ подразбира раководството да врши проценки и претпоставки кои влијаат врз прикажаните износи во финансиските извештаи и белешките поврзани со нив. Деловите кои вклучуваат висок степен на претпоставки и комплексност или каде што проценките и претпоставките се значајни во однос на финансиските извештаи се прикажани во белешка 4. Фактичките резултати може да се разликуваат од тие проценки.

2.1.1. Стандарди, измени и толкувања ефективни и прифатени од Друштвото во 2019 година:

Назив на стандардот	Резиме на измената	Импакт на финансиските извештаи	Датум на примена
МСФИ 16 Наеми	<p>МСФИ 16 бара друштвата кога се во улога на наемател:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Да признае права од користење на средства ▪ Да признае обврската од наемот за соодветното изнајмено средство, каде на датумот на билансот на состојба да ја претставува обврската за плаќањата првично мерена како сегашната вредност на идните плаќања за наем кои не можат да бидат откажани (вклучуваќи ги плаќања поврзани со инфлација), и плаќања кои ќе настанат во опционите периоди, ако наемателот е сигурен дека ќе ја искористи опцијата и ќе го продолжи наемот; ▪ да прикажат амортизација на правата на користење на средства и камата за обврски од наем за времетраењето на наемот; и 	<p>Друштвото примени модифициран ретроактивен пристап. Друштвото во главно изнајмува локации за базни станици, покриви и продажни салони, простор на антени и кули, кои ќе бидат афектирани од новиот стандард. МСФИ 16 ќе има значаен ефект на финансиските извештаи и воведува единствен модел за сметководство на наеми со вклучување на право на користење на средства и обврски од наем во билансот на состојба. Транзициониот ефект од на правото на користење на средства и на обврските од наем се прикажани во белешка 1.5. Како резултат на примената на МСФИ 16, трошоците за оперативен наем од 2018 година ќе бидат презентирани како амортизација и трошоци за камата од 1 јануари 2019 година. Детали за превземените обврски од наемите на Друштвото се обелоденети во белешка 26. На страната на наемодавателот, Друштвото главно ја анализира ревидираната дефиниција за наем вклучително и договорите за главните и со нив поврзаните подзакупи. Освен тоа, Друштвото не очекува значително влијание врз финансиските извештаи на Друштвото во овој момент, бидејќи самото сметководство на наемодавателот не се менува значително со воведувањето на МСФИ 16. Во однос на транзицијата кон МСФИ 16, Друштвото одлучи:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ да не го примени практичното решение во МСФИ 16.Ц3. Како резултат на тоа, повторна анализа е направена за тоа дали постоечките договори вклучуваат наем на датумот на првично признавање, т.е. на 1 јануари 2019 година, ▪ да не го примени практичното решение за договори со ниска вредност, ▪ да примени една дисконтна стапка за портфолио на наеми кои имаат разумно слични карактеристики 	<p>Стандардот ќе биде ефективен за прв пат за финансиските години кои почнуваат и по 1 јануари 2019 година.</p>

Белешки кон финансиските извештаи

	<ul style="list-style-type: none"> ▪ да го издвојуваат износот на парични средства во извештајот на парични текови на парични средства за исплата на главницата (прикажани како плаќања од финансиска активност и) и парични средства исплатени за камата (прикажани како плаќања од оперативни активности). 	<p>(наеми со сличен преостанат период на времетраење на средства во слично економско окружување) како наемокорисник,</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ да не го примени практичното решение поврзано со краткорочни наеми, освен за незначајни договори за наем, во времетраење од еден месец или помалку, ▪ да користи ретроактивен пристап, во утврдување времетраењето на наемот, ако договорот има опции за продолжување или прекинување на наемот. 	
--	---	--	--

2.1.2. Стандарди, измени и толкувања кои ефективни од или после 1 јануари 2019 година

	Стандард кој се менува	Резиме на измената	Заклучок за измената
1.	МСФИ 3 Деловни комбинации Претходно учество во заеднички деловни потфати	Појаснува дека кога една страна во заеднички деловни потфати ќе добие контрола врз деловното работење кој претставува заеднички деловни потфати (како што е дефинирано во МСФИ 11) и имала права врз средствата и обврските за финансиските обврски поврзани со тоа заеднички деловни потфати непосредно пред датумот на стекнување, трансакцијата е деловна комбинација постигната во фази.	Измената на стандардот не резултира со материјални промени во финансиските извештаи на Друштвото.
2.	МСФИ 11 Заеднички деловни потфати	Страна која учествува во, но нема заедничка контрола врз, заеднички деловни потфати може да добие заедничка контрола врз заедничкото работење во кое дејноста на заедничкото работење претставува бизнис како што е дефинирано во МСФИ 3. Во такви случаи, претходното учество во заедничките деловни потфати не се вреднува повторно.	Измената на стандардот не резултира со материјални промени во финансиските извештаи на Друштвото.
3.	МСС 12 Даноци на добивка Последици во однос на данокот на добивка од плаќања на финансиски инструменти класифицирани како финансиски инструменти преку капиталот	Субјектот ги признава ефектите во однос на данокот на добивка на дивиденди како што е дефинирано во МСФИ 9 кога признава обврска за плаќање на дивиденда. Последиците во однос на данокот на добивка на дивиденди се поврзани подиректно со минати трансакции или настани кои создале расположлива добивка отколку со распределбата на сопствениците.	Измената на стандардот не резултира со материјални промени во финансиските извештаи на Друштвото.
4.	МСС 23 Трошоци за позајмување Трошоци за позајмување подобни за капитализација	Одборот заклучи дека упатувањето на „позајмувања извршени конкретно за цели на добивање квалификувано средство“ во став 14 не треба да се применува на позајмување кое првично било извршено конкретно за добивање на квалификувано средство доколку тоа квалификувано средство сега е подготвено за неговата наменета употреба или продажба.	Измената на стандардот не резултира со материјални промени во финансиските извештаи на Друштвото.
5.	Измени и МСС 19: Измени, намлувања или порамнувања на планот (издадени на 7	Со измените се бара субјектите да користат ажурирани актуарски претпоставки за да утврдат тековни трошоци за услуги и нето камата за преостанатиот дел од годишниот период за известување по ваков настан.	Измената и дополнувањето на стандардот не резултира во значителни промени во финансиските извештаи на

Белешки кон финансиските извештаи

	февруари 2018 година)	Измените исто така, појаснуваат како барањата за третманот на измените, намалувања или порамнувањата на планот, влијаат врз барањата за горна граница на вредност на обврската.	Друштвото.
6.	Измени на МСС 28: Долгорочни интереси во поврзани субјекти и заеднички вложувања (издадени на 12 октомври 2017 година)	Прашањето се однесува на тоа дали мерењето, особено во врска со исправка на вредносот на долгорочните удели во поврзани субјекти и заеднички вложувања кои, во суштина, се дел од „нето инвестиција“ во поврзани субјекти или заедничко вложување треба да се регулира со МСФИ 9, МСС 28 или со комбинација од двата стандарди. Во оваа измена ОМСС појасни дека изземањето во МСФИ9 се применува само на уделите што компанијата ги прикажува со користење на методот на капитал.	ОМСС додаде одредени појаснувања на формулациите во стандардот. Измената не бара промена на сметководствената политика на Друштвото.
7.	КТМФИ 23 Неизвесност поврзана со третманот на данок на добивка (издадена на 7 јуни 2017 година)	КТ МСФИ забележа дека субјектите применуваат различни методи на известување кога постои извесност во однос на примената на законот за данок. КТ МСФИ ги подготви КТ МСФИ 23 за да појасни како да се применуваат барањата за признавање и мерење во МСС 12. Толкувањето дава конкретни насоки за неколку области што претходно не беа опфатени со МСС 12.	Измената на стандардот не резултира со материјални промени во финансиските извештаи на Друштвото.
8.	Измени на МСФИ 9: Карактеристики на предвремена отплата со негативен надомест (издадени на 12 октомври 2017 година)	ОМСС (Одборот) издаде мали измени на МСФИ 9. Измените опфаќаат две прашања: <ul style="list-style-type: none"> • Кои финансиски средства може да се мерат по амортизирана вредност. • Како се третираат измените на финансиска обврска. 	Заеми на вработени со можност за предвремена отплата се третираат како финансиско средство со амортизирана вредност.

2.1.3. Стандарди, измени и толкувања кои не се ефективни или не се предвремено применети од страна на Друштвото

Назив	Клучни барања	Влијание врз финансиските извештаи	Датум на стапување во сила
Дефиниција на Деловни комбинации - Измени на МСФИ 3	Со изменетата дефиниција на деловни комбинации бара стекнувањето да вклучува инпут и соодветен процес кои заедно значително придонесуваат кон можноста за креирање аутпути. Дефиницијата на терминот „аутпути“ е изменета со фокус на стоките и услугите што им се обезбедуваат на корисниците, што генерираат добивка од инвестиции и друга добивка, и не вклучува поврат во форма на пониски трошоци и други економски придобивки.	Измената нема влијание врз финансиските извештаи на Друштвото.	1 јануари 2020 година

2.2. Трансакции во странска валута

2.2.1. Функционална и презентациона валута

Финансиските извештаи се прикажани во илјади македонски денари кој е функционална и презентациона валута на Друштвото.

2.2.2. Трансакции и салда

Трансакциите во странска валута се искажуваат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата. Монетарните средства и обврски деноминирани во странска валута на датумот на изготвување на извештајот за финансиска состојба се претвораат во денари според средниот курс важечки на денот на извештајот за финансиска

Белешки кон финансиските извештаи

состојба, а приходите и расходите произлезени од оваа основа се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/трошоци). Немонетарните средства и обврски деноминирани во странска валута се претвораат во денари според курсот важечки на денот на трансакцијата.

Девизните средства со кои што работи Друштвото се претежно евра (ЕУР) и американски долари (УСД).

Официјалните курсеви важечки на 31 декември беа како што следи:

	2019	2018
	МКД	МКД
1 УСД	54,95	53,69
1 ЕУР	61,49	61,49

2.3. Финансиски инструменти

Финансиски инструмент е било каков договор кој што предизвикува финансиско средство кај еден ентитет и финансиска обврска или сопственички инструмент кај друг ентитет.

Финансиските средства на Друштвото вклучуваат парични средства и еквиваленти на парични средства, депозити во банки, сопственички инструменти на други ентитети (финансиски инструменти по објективна вредност преку добивката или загубата) и договорни права да прими парични средства (побарувања од купувачи и останати побарувања) или друго финансиско средство од друг ентитет.

Финансиските обврски на Друштвото вклучуваат обврски кои произлегуваат од договорните обврски да испорача парични средства или други финансиски средства на друг ентитет (недеривативни финансиски средства). Во основа, финансиските обврски вклучуваат обврски кон добавувачи и останати обврски.

Објективната вредност на финансиските инструменти кои се тргуваат е одредена повикувајќи се на нивната пазарна цена на крајот на известувачкиот период. Ова е најчесто применливо за финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба.

Објективната вредност на останатите финансиски инструменти кои не се тргуваат на активен пазар се одредува преку користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски е исто така одредена со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Очекуваните парични приливи и одливи се дисконтираат по пазарна каматна стапка.

Претпоставките кои се применети во пресметките на објективна вредност се предмет на неизвесности. Промените во претпоставките кои се применети во пресметките може да имаат влијание на сегашните вредности, објективните вредности и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските инструменти. Анализата на сензитивност поврзана со финансиските инструменти на Друштвото се дадени во белешка 3.

2.3.1. Финансиски средства

2.3.1.1 Финансиски средства – релевантни сметководствени политики од 2018 година

Од 1 јануари 2018 година, со примената на МСФИ 9, Друштвото ги класифицираше своите финансиски средства врз основа на:

- деловниот модел на субјектот за управување со финансиски средства и
- карактеристиките на договорни парични текови во однос на финансиските средства

во следните категории:

- според амортизирана вредност, доколку двата услови дадени во продолжение се исполнети:
 - финансиското средство се чува во рамките на деловен модел чијашто цел е да се чуваат финансиски средства за да се наплатат договорните парични текови и
 - договорните услови на финансиското средство го предизвикуваат настапувањето на конкретни датуми на парични текови коишто се исклучиво плаќања на главнината и на каматата за доспеаната, а неплатена главнина.

Белешки кон финансиските извештаи

- според објективна вредност преку останатата сеопфатна добивка (FVOCI) доколку се исполнети и двата услови дадени во продолжение:
 - финансиското средство се чува во рамките на деловен модел чијашто цел е постигната со наплатата на договорните парични текови и продажбата на финансиски средства и
 - договорните услови на финансиското средство го предизвикуваат настапувањето на конкретни датуми на парични текови коишто се исклучиво плаќања на главнината и на каматата за доспеаната, а неплатена главнина.
- според објективна вредност преку добивка или загуба (FVTPL) освен доколку не се класифицирани во претходните категории.

За целите на класификацијата дадена погоре:

- главнината е објективната вредност на финансиското средство при првичното признавање
- каматата се состои од надомест за временската вредност на пари, за кредитниот ризик поврзан со главнината којашто е доспеана, а неплатена во текот на конкретен временски период и за други основни ризици и трошоци од заеми, како и профитна маргина.

Стандардните купопродажи на финансиски средства се признаваат на датумот на тргување, датумот на кој Друштвото ќе се обврзе да го купи или продаде средството. Инвестициите првично се признаваат по објективна вредност плус трошоци за трансакцијата, за сите финансиски средства коишто не се евидентирани преку добивката или загубата. Финансиските средства коишто се евидентирани според објективна вредност преку добивката или загубата првично се признаваат според објективна вредност, а трошоците за трансакцијата се евидентираат како трошок во добивката или загубата.

Финансиските средства престануваат да се признаваат со истекувањето или пренесувањето на правата за прием на паричните текови од инвестициите. Финансиските средства се сметаат за пренесени кога ќе се пренесат договорните права за прием на парични текови од финансиските средства или договорните права за прием на парични текови од финансиските средства се задржани, но постои договорна обврска за плаќање на паричните текови на еден или повеќе приматели во рамките на аранжман којшто е во согласност со условите утврдени во МСФИ 9. Какви било добивки или загуби од престанокот на признавањето се признаваат во рамките на добивката или загубата и се пресметуваат како разлика помеѓу (а) износот на надоместот којшто е примен и целокупната кумулативна добивка или загуба којашто била признаена во останата сеопфатна добивка и (б) сегашната вредност којашто престанува да се признава.

- **Оштетување на финансиски средства**

Во зависност од деловниот модел на Друштвото и карактеристиките на договорните парични текови на финансиските средства, финансиските средства последователно се мерат според амортизирана вредност, според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка или според објективна вредност преку добивката или загубата.

Мора да се признае исправка за загуба за финансиските средства мерени според амортизирана вредност и според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка. Исправката за загуба мора да се признае преку добивката или загубата и истата ја намалува сегашната вредност на релевантното финансиско средство; во случај на финансиски средства мерени според објективна вредност преку останата сеопфатна добивка, соодветната ставка за пребивање е признаена во останатата сеопфатна добивка и истата не ја намалува сегашната вредност на финансиското средство.

Исправките за загуба треба исто така да се признаат за побарувања од наеми како што е утврдено во МСС 17 и МСФИ 16, средства од договори како што е утврдено во МСФИ 15, договори за финансиски гаранции и обврски за заеми поврзани со заеми коишто подлежат на каматна стапка различна од онаа што доминира на пазарот.

Од 1 Јануари 2018 година, со преминот кон МСФИ 9, исправка на вредноста се признава не само во однос на загубите коишто се веќе настанати на датумот на известување (реализирани загуби), туку исто така и загуби коишто сè уште не настанале на датумот на известување, но се очекува дека ќе настанат во иднина (очекувани загуби).

Врз основа на промените во кредитниот ризик, на секој датум на известување треба да се процени дали постојната исправка на вредноста треба да се мери според износ еднаков на очекуваните кредитни загуби во текот на целиот животен век или според износ еднаков на очекуваните кредитни загуби за период од 12 месеци. Доколку не е возможно да се процени дали кредитниот ризик значително се зголемил врз основа на индивидуалното финансиско средство, истото треба да се процени на ниво на портфолиото.

Белешки кон финансиските извештаи

Треба да се применат поедноставен и општ пристап за да се проценат и да се евидентираат кредитните загуби.

- **Поедноставен пристап**

Сите финансиски инструменти што подразбираат поедноставен пристап се мерат според очекуваната кредитна загуба во текот на целиот животен век. Според тоа, освен во случај на несолвентност, ниту какви било показатели за зголемување на кредитниот ризик, ниту какво било доцнење со отплата, не се релевантни во рамките на поедноставениот пристап.

Поедноставениот пристап е применлив за побарувања од купувачите, за средства од договори и за побарувања од наеми.

- **Општ пристап**

Според моделот на очекувана кредитна загуба, финансиските инструменти се класифицираат во три групи. Класификацијата во три групи се базира на промените на кредитниот ризик за финансиското средство. Моделот на релативен кредитен ризик се користи за оценување на зголемен кредитен ризик. Зголемувањето на кредитниот ризик во споредба со првичното признавање се рефлектира во пренесувањето на финансискиот инструмент од група во група.

Според моделот за очекувани кредитни ризици, оштетувањето се определува различно за трите групи. Оштетувањето за финансиски инструменти во група 1 се пресметува врз основа на очекуваната кредитна загуба за период од 12 месеци. Оштетувањето за финансиски инструменти во група 2 се пресметува врз основа на очекуваната кредитна загуба во текот на целиот животен век. Откако едно долгорочно средство ќе се префрли во група 3, треба да се примени метод на ефективна каматна стапка за да се достигне нето вредноста по оштетувањето.

Општиот пристап се применува за паричните средства.

Друштвото ги класифицира своите финансиски средства во следните категории:

- (а) Финансиски средства мерени според амортизирана вредност
- (б) Финансиски средства по објективна вредност преку добивка или загуба (FVTPL)

- (а) Финансиски средства мерени според амортизирана вредност:

Следниве ставки се доделуваат на оваа категорија

- пари и парични еквиваленти;
- депозити над 3 месеци;
- побарувања од купувачи;
- заеми на вработени;
- останати побарувања.

Финансиските средства по амортизираната вредност првично се признаваат според објективната вредност и потоа се евидентираат по амортизираната вредност со користење на методата на ефективна каматна стапка (релевантна само за побарувања со долгорочно доспевање).

Пари и парични еквиваленти

Пари и парични еквиваленти вклучуваат парични средства во благајна, парични средства во банка, депозити по видување во банки и останати краткорочни високо ликвидни инвестиции со првичен рок на доспеаност од три месеци или помалку.

Депозити над 3 месеци

Депозитите со првичен рок на доспеаност над 3 месеци вклучуваат депозити во банка и други ликвидни депозити и хартии од вредност со првичен рок на доспеаност над три месеци.

Побарувања од купувачи и останати побарувања

Белешки кон финансиските извештаи

Доколку има објективен доказ дека постои загуба од оштетување на побарувањата од купувачи евидентирани по амортизирана вредност, износот на загубата се утврдува како разлика меѓу сегашната вредност на средството и сегашната вредност на проценетите идни парични текови дисконтирани со оригиналната ефективна каматна стапка на побарувањето (т.е. ефективната каматна стапка пресметана на првичното признавање). Во случај на краткорочни побарувања од купувачи, се прави проценка на износот на очекуваните идни парични приливи и се споредува со сегашната вредност, при што разликата се евидентира како исправка за побарувањата од купувачите. Сегашната вредност на средството се намалува со користење на сметка за исправка. Износот на загубата се признава во добивката или загубата (Останати оперативни расходи - Исправка на вредност на побарувања од купувачи и останати средства).

Доколку во некој последователен период износот на загубата од оштетување се намали и тоа намалување објективно може да се поврзе со настан кој се случил после признавањето на оштетувањето (како на пример подобрување во кредитниот рејтинг на должникот), претходно признаената загуба од оштетување ќе биде вратена со корекција на сметката за исправка. Враќањето не резултира во сегашна вредност на финансиското средство што го надминува износот што амортизираната вредност би го имала доколку оштетувањето не било признаено на датумот на анулирање на износот на оштетувањето. Износот на анулирањето се признава во добивката или загубата како намалување во Останати оперативни расходи (Исправка на вредност на побарувања од купувачи и останати средства).

Обврските кон и побарувањата од други мрежни оператори се прикажуваат како нето износи кога постои право на пребивање и износите се порамнуваат на нето основа (како што се побарувања и обврски поврзани со меѓународен сообраќај).

Оштетувањето на побарувањата од купувачи се проценува на две нивоа. Побарувањата од купувачи кои се поединечно значителни и оние кои не се поединечно значителни се одвојуваат. Во случај на поединечно значителни ставки, поединечно се проценува дали постои објективен доказ за оштетување.

Кога ќе се утврди дека не постои објективен доказ за оштетување кај поединечно проценети побарувања, било да се значителни или не, ставката треба да се вклучи во групата на побарувања со слични карактеристики на кредитен ризик и да се процени колективно дали има оштетување. Побарувањата кои поединечно се проценуваат во однос на оштетување и за кои треба да се признае или да продолжува да се признава загуба од оштетување, не се вклучуваат во колективна проценка на оштетувањето.

Постојат две категории за пресметување на оштетување за побарувања од купувачи:

- за фактури кои се заостанати
- за фактури кои сèуште не се доспеани ("пресметување на оштетување на нула денови")

Во случај на колективна проценка, постојат објективни докази за оштетување доколку има заостанати ставки во група на побарувања. Се подготвува листа базирана на старосната структура на заостанатите побарувања, а износот на оштетувањето се пресметува со множење на стапките на загубата од оштетување базирани на загуба од претходни периоди со износот на побарувањата.

Стапките на загубата од оштетување се пресметуваат врз основа на загуба од претходни периоди, но сепак тие се прилагодуваат врз основа на тековните забележливи податоци за да се прикажат ефектите од тековните состојби што не извршиле влијание на периодот на кој се базира загуба од претходни периоди и за да се отстранат ефектите од условите во минатиот период што повеќе не постојат. При пресметката на загубата од оштетување исто така се земаат предвид и информации за идни настани. Овој вид на информации се промена во долговите кон финансискиот систем и кон нерезиденти / БДП, сервисирање на долгот на домаќинствата и плаќања на главнината / расположлив приход.

Кога се ќе утврди дека побарувањето од купувачот е ненаплатливо, истото се отпишува од Побарувања од купувачи и останати средства. Последователните враќања на износите кои се претходно отпишани се пребиваат со останатите оперативни расходи на периодот.

Заеми на вработени

Заемите на вработени првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност со користење на методот на ефективна каматна стапка.

Разликата помеѓу номиналната вредност на доделениот заем и првичната објективна вредност на заемот на вработениот се признава како авансно платена бенефиција на вработените со што се намалуваат Заемите и побарувањата од вработените. Добивката од камата на доделениот заем пресметана со користење на методот на

Белешки кон финансиските извештаи

ефективна каматна стапка се признава како финансиски приход, додека авансно платената бенефиција на вработените се амортизира како трошоци за вработени рамномерно во текот на периодот на заемот. Програмата не е активна за доделување на нови заеми. Последниот заем беше доделен во 2013 година.

Загуба од оштетување на заемите на вработени, доколку има, се признава во добивката или загубата (трошоци за вработени).

(б) Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата

Категорија „финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата“ вклучува сопственички инструменти. Финансиското средство се класифицира во оваа категорија ако Друштвото управува со тоа средство и донесува одлуки за купување и продажба врз основа на неговата објективна вредност во согласност со инвестициската стратегија на Друштвото за чување на инвестиции во портфолиото додека не се појават поволни пазарни услови за негова продажба.

Финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата последователно се евидентираат според објективната вредност. Добивките или загубите кои произлегуваат од промените во објективната вредност на категоријата „финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата“ се признаваат во добивката или загубата (Финансиски приходи/расходи) во периодот во кој настанале.

Приходот од дивиденди од финансиските средства по објективна вредност преку добивката или загубата се признава во добивката или загубата кога е воспоставено правото на Друштвото да прима плаќања и кога приливот на економски користи е веројатен.

2.3.1.2 Финансиски обврски

Обврски кон добавувачи и останати обврски

Обврските кон добавувачи и останати обврски (вклучувајќи ги и пресметаните трошоци) првично се признаваат по објективна вредност, а последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка. Заради краткиот рок на доспевање, сегашната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е приближна на нивната објективна вредност.

Долгорочните финансиски обврски првично се признаваат по објективна вредност и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна каматна стапка.

2.4. Залихи

Залихите се искажуваат по вредност пониска од набавната или нето пазарна вредност. Нето пазарната вредност е проценета продажна цена во нормални услови на делување, намалена за проценетите трошоци за продажба.

Набавната вредност на залихите се евидентира според принципот просечни цени и ги вклучува трошоците настанати за нивна набавка и доведување на постојната состојба и локација.

Телефонските апарати врзани во промотивни активности, често се продаваат по пониска од набавната вредност за целите на добивање на нови претплатници со обврзувачки период за користење на услугата. Таквите загуби од продажба на опрема се евидентираат само при настанување на продажбата, бидејќи истите се продадени како дел од профитабилен договор за услуги со купувачот и доколку номиналната продажна цена е повисока од набавната вредност на телефонот. Доколку номиналната продажна цена е пониска од набавната, разликата веднаш се признава како исправка.

Загубите од исправката на залихите се признаваат во Останати расходи од работењето (Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност).

2.5. Средства наменети за продажба

Средствата се класифицираат како средства наменети за продажба доколку повеќе не се потребни за идното работење на Друштвото, доколку се идентификувани за продажба и се очекува дека ќе бидат продадени во наредните 12 месеци. Овие средства се прикажани по пониската од сегашната вредност или објективната вредност намалена за трошоците за продажба. Амортизацијата престанува да се пресметува од денот кога средствата добиваат статус на средства наменети за продажба. Кога средствата се означени за продажба и утврдената објективна вредност е

Белешки кон финансиските извештаи

пониска од сегашната вредност, разликата се признава во добивката или загубата (Амортизација) како загуба од оштетување.

2.6. Недвижности, постројки и опрема

Недвижностите, постројките и опремата се прикажуваат по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Набавната вредност на недвижностите, постројките и опремата се состои од набавната цена, вклучувајќи ја увозната царина и неповратните даноци за набавка, намалена за трговските попусти и работи и сите директни трошоци направени за средството да се доведе на локација и во услови неопходни за средството да биде способно за употреба на начин кој е одреден од раководството. Првичната проценка на трошоците за демонтирање и отстранување на средството, како и за обновување на просторот (реставрација) на кој средството е лоцирано исто така се вклучени во набавната вредност ако стекнатата обврска може да биде признаена како резервирање согласно МСС 37- Резервирања, неизвесни обврски и неизвесни средства.

Набавната вредност на сопствено изградените средства ги вклучува трошоците за материјали и директна работна рака.

Во 2011 година беше донесен Закон за постапување со нелегално изградени објекти, според кој Друштвото ќе има одредени издатоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и инфраструктурата на фиксната телефонија во согласност со применливите закони во Република Северна Македонија. Друштвото ги капитализира овие издатоци при нивното настанување. Издатоците што се капитализирани се вклучени во рамките на Недвижности, постројки и опрема (види белешка 11).

Последователни издатоци се вклучени во сегашната вредност на средството, или се признаени како посебно средство, единствено кога е веројатно дека идните економски користи поврзани со средството ќе се прелеат во Друштвото и кога трошокот на средството може да биде измерен веродостојно. Сегашната вредност на заменетиот дел се отпишува. Сите останати издатоци за поправки и одржување се признаваат во добивката или загубата како трошоци во периодот кога настануваат.

Кога средствата се расходуваат, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и загубата се признава во добивката или загубата како трошок за амортизација.

Кога средствата се продадени, набавната вредност и акумулираната амортизација се тргаат од сметководствената евиденција и добивката или загубата определена со споредување на приливот со сегашната вредност се признава во добивката или загубата (Останати оперативни приходи/трошоци).

Амортизацијата на недвижностите, постројките и опремата се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на недвижностите, постројките и опремата. На недвижностите, постројките и опремата не им се пресметува амортизација се до моментот кога стануваат расположливи за употреба. Земјиштето не се амортизира. Корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и остатокот на вредноста се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно. За повеќе детали околу влијанието на последната ревизија на корисниот век на групите на недвижности, постројки и опрема (види белешка 11).

Проценетиот корисен век на недвижностите, постројките и опремата е како што следи:

	2019	2018
	Години	Години
Згради	20-40	20-40
Надземни и кабелски линии	20-25	20-25
Телефонски централи	7-10	7-10
Базни станици	10	10
Компјутери	4	4-6
Мебел и друга канцелариска опрема	4-10	4-10
Возила	5-10	5-10
Останато	2-15	2-15

Белешки кон финансиските извештаи

2.7. Нематеријални средства

Нематеријалните средства набавени од Друштвото се искажани по набавна вредност намалена за акумулираната амортизација и загубите од оштетување (види белешка 2.8).

Последователните издатоци кај нематеријалните средства се капитализираат единствено кога ја зголемуваат идната економска корисност од нематеријалните средства содржани во специфични средства на кои што се однесуваат. Сите останати издатоци се третираат како трошоци во периодот кога настануваат. Нови софтверски модули, кои не може да се користат независно од постоечкиот софтвер (верзии), туку комбинирано со функционалностите на основната верзија и се имплементации на подобрен софтвер, кои се карактеризираат со систематски надградби, ревизии или проширувања на претходните верзии на постоечкиот софтвер претставуваат последователни трошоци за претходната верзија и се капитализираат доколку тие ги исполнуваат критериумите за капитализација, односно, доколку се совпаѓаат со креирањето на дополнителни функционалности. Како резултат на тоа, трошоците за верзиите се капитализираат како дел од основната верзија и се амортизираат заедно со остатокот од сегашната вредност во текот на преостанатиот корисен век на основниот софтвер. Ако постојат индикации дека софтверот ќе се користи подолго од тековниот корисен век како резултат на дополнително капитализирани трошоци, корисниот век на основната верзија на софтверот се ревидира, и доколку е применливо се продолжува.

Основните активности на Друштвото се во областа на фиксната и мобилната телефонија во Република Северна Македонија. Вообичаено, за овие активности потребно е стекнување на лиценци/права на користење на радиофреквенции, кои најчесто содржат иницијални надоместоци и годишни надоместоци. За секоја стекната лиценца/право на користење на радиофреквенција, Друштвото проценува дали износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери на почетокот на периодот на важност на лиценцата. Доколку Друштвото процени дека износот на идните годишни надоместоци може веродостојно да се измери, сегашната вредност на идните годишни надоместоци се капитализира како дел од набавната вредност на лиценцата, во спротивно ваквите надоместоци се признаваат како трошоци (Останати расходи од работењето) во периодот за кој се однесуваат.

Корисниот век на концесијата и лиценците е одреден врз основа на договорите по основ на кои истите се стекнати и се амортизираат на праволиниска основа во текот на периодот на достапност на фреквенцијата за комерцијална употреба до крајот на првичната концесија или периодот за кој е добиена лиценцата. При одредувањето на корисниот век не се земаат во предвид периодите на обновување (види белешка 12).

Права за емитување на телевизиски содржини се капитализираат како нематеријални средства ако сите од наведените услови се остварени: сигурноста на испораката на содржината, нераскинлив рок на договорот од најмалку 12 месеци и тоа дека набавната вредност на правата може со сигурност да се процени. Права за емитување на телевизиски содржини се амортизираат во текот на времетраењето на договорите. Финансиските обврски кои произлегуваат од капитализираните права за емитување на телевизиски содржини се признаваат во извештајот за финансиската состојба како останати финансиски обврски. Амортизирањето на дисконтот се признава како Расходи од камати и се признаваат во категоријата Расходи од финансирање. Соодветно, одливот на парични средства по овој основ се признаваат како парични текови од финансиски активности.

Проценетиот корисен век е како што следи:

	2019	2018
	Години	Години
Софтвер и лиценци	2-5	2-5
Концесија	18	18
3G и 2G лиценци	10	10
4G лиценца	20	20

Амортизацијата на нематеријалните средства се признава во добивката или загубата на праволиниска основа во текот на проценетиот корисен век на траење на нематеријалните средства. Нематеријалните средства се амортизираат од датумот од кој се расположливи за употреба. Корисниот век на нематеријалните средства се ревидира, и се коригира ако е потребно, најмалку еднаш годишно (види белешка 12).

При одредување дали одредено средство кое инкорпорира елементи и на недвижност, постројки и опрема и на нематеријално средство треба да се евидентира според МСС 16 – Недвижност, постројки и опрема или како нематеријално средство според МСС 38 – Нематеријални средства, раководството користи проценка за да оцени кои елементи се позначајни и соодветно се признава истото.

Белешки кон финансиските извештаи

2.8. Оштетување на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Средствата кои имаат неодреден век на користење не се предмет на амортизација и се тестирани годишно за оштетување.

Средствата кои се предмет на амортизација се проценуваат за оштетување кога постојат настани или промени во околностите кои индицираат дека нивната сегашна вредност не е иста со нивната надоместувачка вредност. Загубите од оштетување се признаваат за износите за кои сегашната вредност на средството го надминува неговиот надоместувачки износ. Надоместувачкиот износ претставува поголемиот износ од износот кој ја претставува реалната вредност на средството при продажба, намалена за трошоците и вредноста во употреба. За проценка на оштетување на средствата, истите се групираат на најниско можно ниво за кое може да се утврди независен паричен тек (cash-generating units - CGUs).

Загубите од оштетување се признаваат во добивката или загубата (Амортизација). Нефинансиските средства кои претрпеле оштетување се ревидираат еднаш годишно за да се утврди можното враќање на оштетување.

2.9. Резервирања и неизвесни обврски

Резервирањата се признаваат кога Друштвото има сегашна законска или конструктивна обврска како резултат на изминати настани и е веројатно дека ќе настане одлив на средства со цел да се подмири оваа обврска и кога е можно да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

Резервирањата се мерат и евидентираат како најдобра можна проценка на износот кој е потребен да се подмири сегашната обврска на датумот на извештајот за финансиска состојба. Проценката може да се пресмета како пондерирани просек од очекуваните потенцијални исходи или, исто така, може да биде еден исход со најголема веројатност. Резервирањата се признаени во добивката или загубата на соодветен трошок кој одговара на природата на резервирањето.

За неизвесните обврски не се врши резервирање. Неизвесна обврска е можна обврска која произлегува од минат настан и чиешто постоење ќе биде потврдено само со случување или не случување на еден или повеќе несигурни идни настани кои не се во целост под контрола на ентитетот, или сегашна обврска кој произлегува од минат настан но не е признаена бидејќи не е веројатно дека ќе има одлив на ресурси кои вклучуваат економски користи за исплата на таа обврска или не може да се направи веродостојна проценка на износот на обврската.

2.10. Акционерски капитал

Обичните акции се класифицирани во акционерскиот капитал.

2.11. Сопствени акции

Кога Друштвото купува сопствени акции, износот кој е платен, вклучувајќи ги и директните променливи трошоци (намалени за данок на добивка), е намален од запишаниот капитал на акционерите како сопствени акции се додека акциите не се отповикани или повторно издадени. Кога сопствените акции повторно се издаваат состојбата на сопствени акции се намалува за вредноста по која што се купени акциите, а се зголемува капиталот, додека добивката или загубата се признаваат во капиталот (Акумулирана добивка). Трансакциите поврзани со сопствените акции се евидентираат на денот на трансакцијата.

2.12. Останати резерви

Согласно локалната законска регулатива, Друштвото беше обврзано да издвојува минимум 15 проценти од нето добивката за годината како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една петтина од основната главнина. Со измените на Законот за трговски друштва во сила од 1 јануари 2013 година Друштвото е обврзано да издвојува минимум 5 проценти од нето добивката за годината во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија", како законска резерва се додека резервите не достигнат износ кој е еднаков на една десеттина од основната главнина. Овие резерви се наменети за покривање на загуби и не се распределуваат на акционерите, освен во случај на банкротирање на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

2.13. Приходи

Приходите од продажбите на услуги и опрема (видете белешка 18) се прикажуваат без ДДВ и попусти.

Основниот принцип на МСФИ 15 е компаниите да го признаваат приходот за да се отслика трансферот на стоки или услуги до купувачите во износи кои го одразуваат надоместокот (односно, плаќањето) на кој компанијата очекува да има право за размена на тие стоки или услуги.

Приходот треба да се признае ако е веројатно дека Друштвото ќе го наплати надоместокот на кој ќе има право во замена за стоките или услугите кои ќе бидат пренесени на купувачот.

Приходот се признава кога или како што обврските за извршување ќе се исполнат преку пренесување на контролата на ветените стоки или услуга на купувачот. Контролата или се префла со текот на времето или во одреден момент од времето, што влијае на тоа кога ќе се евидентира приходот.

Како практично решение, Друштвото го применува упатството на група на договори со слични карактеристики наместо на еден договор со купувач. Пристапот на портфолио е прифатлив ако Друштвото разумно очекува дека ефектот од примената на пристапот на портфолио на група договори или група на обврски за извршување материјално не би се разликувал од тоа ако секој договор или обврска за извршување се земат предвид посебно. Тоа значи дека портфолио на договор со слични карактеристики не мора да има хомогени производи вклучени во овие договори.

Транзиција

Друштвото ја искористи опцијата за модифициран ретроспективен пристап при првична примена, односно, договорите коишто не беа завршени до 1 јануари 2018 година беа евидентирани како да биле признаени во согласност со МФСИ 15 од самиот почеток. Кумулативниот ефект којшто произлегува од транзицијата беше признаен како корекција за почетниот биланс на Акумулираната добивка во 2018 година. Споредбените аспекти со претходната година не се корегирани. МСФИ 15 подразбира дека приходите се признаваат порано, а трошоците се признаваат подоцна за договори коишто сеуште не се завршени, а се склучени до 1 јануари 2018 година. Сепак, со оглед на тоа дека сметководствените ефекти од преминот кон новиот стандард беа признаени директно во Акумулираната добивка, единствените ефекти врз извештајот за сеопфатна добивка во 2018 година беа поврзани со промени во времето кога се реализирани приходите и трошоците.

Главни принципи:

- Доколку Друштвото работи со пренесување стоки или услуги на купувач пред истиот да го плати надоместот или пред да доспее плаќањето, Друштвото ќе го евидентира договорот како средство од договор, не вклучувајќи ги износите евидентирани како побарување. Договорно средство претставува право на Друштвото на надомест во замена за стоките или услугите коишто Друштвото му ги пренело на купувачот.
- Во случај на арамани што опфаќаат повеќекратни елементи (на пример, договор за мобилна телефонија плус мобилен уред) со субвенционирани производи коишто се доставуваат однапред, поголем дел од вкупниот надомест се должи на компонентата којашто е доставена однапред (мобилен уред), за што е задолжително предвремено признавање на приходите. Ова доведе до признавањето на нешто што е познато како средство од договори - побарување коешто произлегува од договор со купувач којшто сеуште не стапил законски во сила - во извештајот за финансиската состојба.
- Истовремено, тоа резултираше со повисоки приходи од продажбата на добра и стоки и со пониски приходи од обезбедување услуги.
- Трошоците за продажните провизии (трошоци за стекнување купувачи) треба да бидат капитализирани во ставката за трошоци од договори во рамките на извештајот за финансиската состојба и признаени во текот на проценетиот период на задржување на купувачот.
- Подоцнежното признавање на приходите е задолжително во случаите кога се доделени "материјални права", како што е понудата на дополнителни попусти за идни купувања на идни производи.
- Обврските од договори (коишто, како одложени приходи, веќе биле признаени како обврски во минатото, а со транзицијата се рекласифицирани) сега се пребиваат со средствата од договори за секој договор со купувач.

Белешки кон финансиските извештаи

- За целите на утврдување дали Друштвото продава производи за сопствена сметка (налогодавател = бруто приходи) или за сметка на трети лица (посредник = нето приходи), не беше направена материјална промена.
- Значителна компонента на финансирање не се зема предвид во однос на износот и времето на признавањето на приходите доколку периодот помеѓу пренесувањето на ветените стоки или услуги на купувачот и плаќањето од страна на купувачот за таквите стоки или услуги е една година или помалку.
- Доколку ветувањето да се додели одредена лиценца е одделно од другите ветени стоки или услуги во договорот, тогаш ветувањето да се додели лиценца претставува посебна обврска за извршување и Друштвото ќе утврди дали лиценцата ќе му се пренесе на купувачот во конкретно време или со текот на времето.

2.13.1. Приходи од фиксна и мобилна телефонија

Приходот првенствено произлегува од услуги обезбедени на претплатниците и останати трети лица кои ја користат телекомуникациската мрежа и од продажба на опрема.

Договорите со претплатниците вообичаено вклучуваат продажба на опрема, месечна претплата и реализиран говорен, интернет, податочен или мултимедијален сообраќај.

Приходите од сообраќај се признаваат според искористените минути и договорените надоместоци намалени за одобрените попусти, додека приходите од претплата и услуги со фиксен надомест се признаваат во периодот за кој се однесуваат.

Друштвото им овозможува на купувачите теснопојасен и широкопојасен пристап до неговата фиксна, мобилна и телевизиска мрежа.

Приходите од услуги со премиум тарифа (говорни и неговорни) се признаваат на бруто основа кога обезбедувањето на услугите преку мрежата е одговорност на Друштвото, пришто Друштвото ги утврдува цените на овие услуги и ги сноси значителните ризици за овие услуги, што се инаку претставени на нето основа.

Купувачите можат исто така да купат припејд картички за мобилен, јавни говорници и интернет кредити („припејд картички“) кои им овозможуваат на тие купувачи да ја користат телекомуникациската мрежа за одреден временски период. Купувачите мора да платат за ваквите услуги на денот на купувањето на припејд картичката. Приходите од продажба на припејд картички се признаваат при користењето на картичките или кога рокот на користење на картичката е поминат со неискористен сообраќај.

Трети лица кои се купувачи на телекомуникациската мрежа ги вклучуваат роаминг клиентите од други даватели на услуги и останати даватели на телекомуникациски услуги коишто ја користат мрежата за терминирање или транзитирање на телефонски разговори во мрежата. Овие приходи од големопродажен (дојдовен) сообраќај се признаваат во периодот на користење на мрежата. Дел од приходите најчесто се плаќаат на други оператори (интерконекции) за употреба на нивните мрежи, каде што е применливо. Приходите и трошоците за овие телефонски разговори кои терминираат или транзитираат се прикажани на бруто основа во овие финансиски извештаи бидејќи Друштвото е основен давател на овие услуги притоа користејќи ја сопствената мрежа и слободно дефинирајќи ги цените на услугите, и се признаани во периодот на користење на мрежата.

Договорите што се склучуваат со купувачите честопати користат вкрстени субвенции за две или повеќе компоненти. Типичен пример е кога мобилните телефони се продаваат по цена што е значително пониска од пазарната вредност во пакет со договор за услуги за период од 24 месеци. Од комерцијална гледна точка, субвенцијата за мобилниот телефон се компензира со надоместот за услугата.

Со барањето за корекција (наречено и „основна корекција“) вкрстената субвенција или вкупниот попуст за пакетот мора да се алоцира на поединечните компоненти на пакетот со цел приходот генерално да ја одразува објективната вредност на стоката и/или услугата, а попустот за пакетот соодветно да се дистрибуира врз основа на релевантни поединечни продажни цени.

Приходот се утврдува за секоја компонента со дистрибуирање на цената на трансакцијата на поединечните компоненти пропорционални на нивните релевантни поединечни продажни цени.

Белешки кон финансиските извештаи

2.13.2. Приходи од интегрирани решенија и ИТ

Договорите за мрежни услуги се состојат од инсталација и управување со комуникациски мрежи за купувачите. Приходите од говорни и податочни услуги кои произлегуваат од таквите договори се признаваат кога услугите се искористени од страна на купувачот.

Друштвото ја пренесува контролата врз стоките и услугите во тек на одреден период, што значи дека ја исполнува обврската за извршување во тек на одреден период, доколку е исполнет еден од следниве критериуми:

- купувачот истовремено ги добива и консумира користите што се обезбедени од извршувањето на Друштвото во моментот на извршување
- Извршувањето на Друштвото ги создава или ги подобрува средствата кои се под контрола на купувачот во текот на процесот на создавање или подобрување
- Извршувањето на Друштвото не создава средство кое има алтернативна употреба за Друштвото и Друштвото има извршно право на плаќање за извршеното до тој датум.

Доколку обврската за извршување не се исполнува со текот на времето, Друштвото ја исполнува обврската за извршување во одреден момент.

Приходите од продажба на хардвер или наеми слични на продажба се признаваат во моментот кога купувачот добива контрола над производот.

За да се утврди напредокот на извршувањето Друштвото го применува методот на влез (инпут). Друштвото ги признава приходите врз основа на напорите или влезните активности на Друштвото во насока на исполнување на обврската за извршување (потрошени ресурси, работни часови, направени трошоци, поминато време или работни часови на машината) поврзани со вкупните очекувани влезни активности (инпути) за цели на исполнување на обврската за извршување.

2.14. Користи за вработените

2.14.1. Пензиски и останати краткорочни обврски кон вработените

Друштвото во текот на своето нормално работење врши исплати во корист на своите вработени за пензиско, здравствено и социјално осигурување како и персонален данок коишто се пресметуваат според важечките законски стапки кои се на сила во текот на годината врз основа на нивните бруто плати. Надоместокот за годишен одмор исто така се пресметува според локалното законодавство. Друштвото ги исплаќа овие придонеси кон државните и приватните фондови. Трошокот за овие исплати се прикажува на товар на добивката или загубата во истиот период како и трошокот за плата. Не е направено резервирање за надоместок за неискористен годишен одмор бидејќи согласно локалната законска регулатива, работодавачот е обврзан да обезбеди услови, а вработениот да го искористи годишниот одмор во рамките на една година. Ова исто така се применува како политика на Друштвото и во согласност со историските податоци вработените ги користат нивните годишни одмори во рамките на едногодишниот законски рок. Друштвото не работи со ниедна друга пензиска програма или план за пост пензиски користи и според тоа нема никаква обврска во однос на пензиите. Друштвото има договорна обврска да им исплати на вработените три просечни плати во Република Северна Македонија на денот на нивното пензионирање според Колективниот договор меѓу Друштвото и Синдикатот на вработените во Друштвото за кои е признаена соодветна обврска во финансиските извештаи, мерена според сегашната вредност на три просечни плати заедно со корекциите вклучени во актуарската пресметка. Обврската за дефинираната корист се пресметува на годишно ниво од страна на независни актуари со користење на методот на кредитирање на проектирана единица. Сегашната вредност на обврската за дефинираната корист е определена со дисконтирање на проценетите идни парични одливи со користење на каматни стапки на високо квалитетни обврзници, кои се деноминирани во валута во која ќе бидат платени надоместоците. Исто така, Друштвото нема обврска да обезбедува понатамошни користи на тековните и поранешните работници.

2.14.2. Бонус планови

Друштвото признава обврски и трошоци за бонуси земајќи ги во предвид финансиските и оперативните резултати. Друштвото признава резервирања кога е обврзано со договор или кога има практика во минатото која резултирала во конструктивна обврска.

Белешки кон финансиските извештаи

2.14.3. Користи поради прекин на вработувањето

Користите поради прекин на вработувањето се исплаќаат во случај кога престанува работниот однос на вработениот пред датумот на неговото нормално пензионирање, или доколку вработениот прифати доброволно прекинување на работниот однос во замена за овие користи. Друштвото ги признава користите поради прекин на вработувањето доколку престане работниот однос на вработените врз основа на детален формален план без можност за отповикување или во случај доколку Друштвото понуди опција на вработените за доброволно прекинување на работниот однос.

2.15. Маркетинг трошоци

Маркетинг трошоците се евидентираат кога ќе се случат. Маркетинг трошоците се прикажани во белешка 20.

2.16. Даноци

2.16.1. Данок на добивка

Во согласност со одредбите на Законот за данок на добивка, даночната основица е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за даночно ослободените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со ова данокот на добивка за годината беше пресметан и евидентиран во Извештајот за сеопфатна добивка.

2.16.2. Одложен данок

Одложениот данок се признава според методот на обврски во финансиските извештаи, за износот на привремените разлики помеѓу сегашната вредност на средствата и обврските за цели на финансиско известување и вредноста користена за даночни цели. Одложен данок не се пресметува доколку произлегува од иницијално признавање на средство или обврска од трансакција, која не е деловна комбинација и која во времето на признавање нема влијание ниту врз сметководствената ниту врз даночната добивка. Одложениот данок е пресметан користејќи ја стапката на данокот на добивка која е донесена или значително донесена на денот на финансиските извештаи и се очекува да е применлива кога одложените даночни средства се реализирани или кога одложените даночни обврски се платени.

Одложени даночни средства се признаваат кога постои веројатност дека идни оданочиви добивки (или поврат на одложени даночни обврски) ќе настанат, во кој случај тие средства ќе може да се искористат.

Побарувањата и обврските од одложени даноци на добивка се пребиваат кога има законско право за пребивање на тековни даночни средства со тековни даночни обврски и кога побарувањата и обврските од одложените даноци од добивка се поврзани со даноци на добивка кои се наплатуваат од страна на истата даночна власт од даночен ентитет или различни даночни ентитети кога постои намера салдата да се исплатат на нето основа.

2.17. Наеми

2.17.1. Оперативен наем - Друштвото како наемодавател

Во согласност со МСФИ 16, оперативен наем е наем каде не се трансферираат значајно сите ризици и користи поврзани со сопственоста на одредено средство. Ова се типично краткорочни наеми (оперативен наем) кога приливите од наем се покажуваат во Добивката или загубата со примарно влијание на извештајот за финансиска состојба од аспект на временската перспектива на плаќањата од наем.

Во согласност со МСС 17, средствата дадени под наем на клиенти преку оперативни наеми се вклучени во Недвижности, постројки и опрема во извештајот за финансиска состојба. Тие се амортизираат во текот на нивниот корисен век на конзистентна основа со слични основни средства. Приходите од наем се признаваат на праволиниска основа за време на траење на наемот.

Белешки кон финансиските извештаи

2.17.2. Оперативен наем - Друштвото како наемател

Од 1 јануари 2019 година, Друштвото го применува МСФИ 16 Наеми, со што наемите се признават како право на користење на средства и соодветна обврска на датумот кога средството е расположливо за користење од страна на Друштвото. Средствата и обврските од наем се мерат по сегашна вредност на плаќањата за наем. Плаќањата за наем се дисконтираат со каматната стапка од договорот. Ако неможе да се утврди истата, се применува инкрементална стапка на позајмување, претставувајќи ја каматната стапка која индивидуален наемател би ја платил за финансирање на потребното средство со слична вредност на правото на користење на средството под слични економски околности и слични услови и обезбедување. Мерењето на обврските од наем ги вклучува идните плаќања за наем кои не можат да бидат откажани (вклучувајќи ги плаќања поврзани со инфлација), и плаќања кои ќе се случат во опционите периоди, ако наемателот е сигурен дека ќе ја искористи опцијата и ќе го продолжи наемот.

Како резултат на ова, Друштвото прикажува амортизација на правото на користење на средствата и расходи од камата од обврската од наем. Плаќањата на обврските од наем, се одделуваат на дел за главнина и дел за камата и се прикажуваат во извештајот за парични текови одделно, како парични текови од финансиски и оперативни активности, соодветно.

Друштвото го применува МСФИ 16 за сите наеми, вклучително и за наеми на права на користење на средства во подзакуп, освен за:

- Права на наемателот под договори за лиценца во склоп на МСС 38, Нематеријални средства;
- Наем на нематеријални средства;
- Договори за концесија во склоп на КТМФИ 12 Договори за концесија; и
- Лиценци од интелектуална сопственост доделени (или продадени) од страна на Друштвото во склоп на МСФИ 15 Приходи од договори со купувачи.

Исклучоци

- Друштвото одлучи да не го примени практичното решение поврзано со краткорочни наеми, освен за незначајни договори за наем, во времетраење од еден месец или помалку. Вакви многу кратки наеми се признаваат како трошоци во периодот кога настанале и не се потребни дополнителни обелоденувања за истите.
- Друштвото одлучи да не го примени практичното решение за договори со ниска вредност. Истите треба да бидат признаени, мерени и презентирани како наеми во склоп на МСФИ 16.

Времетраење на наемот

Времетраење на наемот претставува период за којшто Друштвото е релативно сигурно дека ќе го има договорот под услови како што биле преговарани иницијално. Проценката за иницијалниот период на наем се прави на почетокот на наемот. При одредување на времетраењето на наемот, најкраткиот можен период се користи во услови на сомневање. Времетраењето на наемот се базира на проценки на раководството и Друштвото вообичаено користи проценки (посебно во случај на опции и договори со неопределено времетраење) на ниво на групи на средства.

Датумот на почеток на наемот (датум на почеток) е датумот кога наемодавателот го дава на користење средството (недвижности, постројки и опрема, кои се предмет на наем) на наемателот. На датумот на почеток, времетраењето на наемот започнува и обврската од наем и правото на користење на средството се признаваат и мерат.

Опции – „критериум за разумна сигурност“

При проценување дали наемателот е разумно сигурен за искористување на опцијата за продолжување на наемот или да не ја искористи опцијата да го прекине наемот, наемодавателот и наемателот, треба да ги согледаат сите релевантни факти и околности кои влијаат на тоа наемателот да ја искористи опцијата за продолжување на наемот или да не ја искористи опцијата за прекинување на наемот.

Плаќања за наем

Плаќањата за наем се дефинираат на ист начин и за наемателот и за наемодавателот. Плаќања за наем се дефинираат како плаќања направени од страна за наемателот кон наемодавателот поврзано со правото на користење на соодветното средство за времетраење на наемот.

Белешки кон финансиските извештаи

Во дефиницијата за плаќања за наем, Друштвото ги вклучува и плаќањата за компонентите во договорот кои не се поврзани со наемот.

Повторно проценување на обврската од наем

Повторно мерење на обврската од наем, во согласност со МСФИ 16 се прави само ако има промена во постоечките договорни одредби, односно одредбите кои биле дел од договорот на почетокот.

Наемателот прави повторно проценување дали ќе ја искористи опцијата за продолжување на наемот или нема да ја искористи опцијата за прекинување на наемот, само после случување на одреден значаен настан или значајна промена на околностите кои се во контрола на наемателот; и влијаат наемателот за релативно сигурно да ја искористи опцијата за продолжување, која не била земена предвид при дефинирање на периодот на траење на наемот, или да не ја искористи опцијата претходно вклучена во при дефинирање на периодот на траење на наемот.

Модификации на наемот

Промена или модификација на наемот се дефинира како промена во предметот на наемот или вредноста на наемот, кои не биле дел од иницијалните услови на наемот (пример: зголемување или намалување на правото на користење на едно или повеќе средства или продолжување или скратување на договорното времетраење на наемот). Промената може да резултира само во промена на вредноста. Ефективен датум на промената е датумот кога двете страни се договориле за промена кај наемот.

Промената на страната на наемателот се евидентира како посебен наем ако и двата критериуми се исполнети:

- Промената го зголемува предметот на наемот со зголемување на правото на користење на едно или повеќе средства; и
- Вредноста на наемот се зголемува за износ кој е еквивалент на самостојната цена за зголемување на предметот на наемот и секоја соодветна корекција на таа цена која ги рефлектира околностите на конкретниот договор.

Кога овие критериуми се исполнети, промената на наемот резултира во креирање на нов наем којшто е посебен од иницијалниот наем. Договорот за користење на едно или повеќе дополнителни средства се евидентира како посебен наем (или наеми) за кои барањата на МСФИ 16 се применуваат независно од иницијалниот наем.

За промената на наемот која не резултира во посебен наем, односно кој не ги исполнува критериумите погоре, на ефективниот датум на промена, наемателот евидентира промена на наемот со повторно мерење на обврската од наем употребувајќи ја дисконтната стапка утврдена на овој датум и:

- за промени на наемот кои резултираат во намалување на предметот на наемот, наемателот ја намалува сегашната вредност на правата на користење на средства за да го прикаже делумното или целосното прекинување на наемот и признае добивка или загуба која го прикажува пропорционалното намалување на предметот;
- за сите други промени на наемот, наемателот прави соодветни промени во правото на користење на средството.

Кога договорот за наем е променет, ревидираната обврска од наем секогаш се дисконтира со ревидирана дисконтна стапка. Ова се разликува од случајот на повторно проценување на наемот, кога само во специфични ситуации се бара ревидирана дисконтна стапка.

Во согласност со МСС 17 трошоците кои произлегуваат од оперативен наем се признаваат во добивката или загубата на праволиниска основа за време на траење на наемот.

2.18. Добивка по акција

Добивка по акција се пресметува со делење на добивката кој се однесува на имателите на акции на Друштвото за периодот со просечниот број на важечки обични акции.

2.19. Дистрибуција на дивиденда

Дивидендите се признаваат како обврска, при што се намалува капиталот, во финансиските извештаи на Друштвото во периодот кога се одобрени од страна на акционерите на Друштвото.

Белешки кон финансиските извештаи

2.20. Сегменти

Оперативните сегменти на Друштвото се базираат на деловните сегменти, деловен, резиденцијален, големопродажен сегмент и останато, што е во согласност со интерните извештаи доставени до главниот извршен носител на одлуки, Главниот извршен директор (ГИД) кој добива совети од Менаџмент Колегиум на Друштвото (МК). ГИД е одговорен за алокација на ресурсите, и оценување на остварувањата на оперативните сегменти. Сметководствените политики и принципите на мерење на оперативните сегменти се исти со тие на Друштвото, опишани во делот Значајни сметководствени политики (види белешка 2). Во финансиските извештаи известувањето за сегментите на Друштвото се врши на начин којшто е конзистентен со интерното известување.

Приходите на оперативните сегменти вклучуваат приходи од надворешни корисници и нема внатрешен приход генериран од останатите сегменти.

Резултатите на Оперативните сегменти ГИД и МК ги надгледуваат преку Директна маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувања од купувачи и останати средства.

ГИД и МК не ги надгледуваат средствата и обврските на ниво на сегменти.

2.21. Споредбени информации

Со цел да се одржи конзистентност со прикажувањето во тековната година одредени ставки во финансиските извештаи и придружните белешки може да се рекласифицирани за цели на споредливост. Материјалните промени, се детално опишаните во соодветните белешки, доколку постојат.

3. УПРАВУВАЊЕ СО ФИНАНСИСКИОТ РИЗИК

3.1. Финансиски фактори на ризик

Друштвото не применува сметководство за заштита од ризик на своите финансиски инструменти, сите добивки и загуби се признаваат во добивката или загубата. Во основа Друштвото е изложено на кредитен ризик поврзан со неговите финансиски средства и ризици од движењето на курсевите, каматните стапки и пазарните цени, кои влијаат на објективната вредност и/или паричните текови што произлегуваат од финансиските средства и обврски. Управувањето со финансискиот ризик има за цел да ги ограничи овие пазарни и кредитни ризици преку континуирани оперативни и финансиски активности.

Деталните објаснувања на ризиците, управувањето со истите како и сензитивните анализи се дадени подолу. Сензитивните анализи вклучуваат потенцијални промени во добивката пред оданочување. Потенцијалните влијанија кои се обелоденети (намалени за данокот) се исто така применливи на капиталот и резервите на Друштвото.

3.1.1. Пазарен ризик

Пазарниот ризик се дефинира како „ризик дека објективната вредност или вредноста на идните парични текови на финансискиот инструмент ќе варираат како резултат на промени во пазарните цени” и вклучува каматен ризик, валутен ризик и други ценовни ризици.

Бидејќи голем дел од приходите и расходите на Друштвото се во денари, функционалната валута на Друштвото е денарот, и како резултат на тоа целта на Друштвото е да се сведе на минимум нивото на финансиски ризик во поглед на денарот.

За презентирање на пазарните ризици, МСФИ 7 бара сензитивни анализи кои ги покажуваат ефектите од хипотетичните промени на релевантните варијабли на ризикот врз добивката или загубата и акционерскиот капитал. Периодичните влијанија се утврдуваат со поврзување на хипотетичните промени во варијаблите на ризикот врз состојбата на финансиските инструменти на датумот на извештајот за финансиска состојба. Состојбите на датумот на извештајот вообичаено се репрезентативни за годината, како целина, затоа влијанијата се пресметуваат со користење на состојбите на крајот на годината претпоставувајќи дека состојбите биле конзистентни во текот на периодот на известување. Методите и претпоставките кои се користат во сензитивните анализи, се ажурирани за да ја одразуваат тековната економска ситуација.

Белешки кон финансиските извештаи

а) Валутен ризик

Функционална валута на Друштвото е македонскиот денар.

Изложеноста на валутен ризик на Друштвото е поврзана со поседување на депозити во банки кои се деноминирани во странска валута и од оперативни активности на приходи од и плаќања кон меѓународни телекомуникациски оператори како и издатоците за недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства коишто произлегуваат од обврски кон добавувачи од странски земји.

Девизната валута од која произлегува овој ризик првенствено е ЕУР. Друштвото користи парични депозити во странски валути претежно во ЕУР и парични депозити во МКД со девизна клаузула со цел заштита од странски валутен ризик во согласност со расположливите понуди на банките. Друштвото управува со изложеноста на ризик од курсни стапки од нето обврски преку одржување на повисок износ на депозити во ЕУР.

Сензитивната информација за валутниот ризик која се бара според МСФИ 7 е ограничена на ризиците коишто произлегуваат од финансиски инструменти деноминирани во валути кои се различни од функционалната валута во која се мерат.

На 31 декември 2019 година, доколку МКД би бил 1% послаб или посилен во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 4.747 илјади, соодветно. На 31 декември 2018 година, доколку МКД би бил 1% послаб или посилен во споредба со ЕУР, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 6.945 илјади, соодветно. На 31 декември 2019 година, доколку МКД би бил 10% послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 1.588 илјади соодветно. На 31 декември 2018 година, доколку МКД би бил 10% послаб или посилен во споредба со УСД, на нето основа добивката би била пониска или повисока за МКД 663 илјади соодветно.

б) Каматен ризик

Каматниот ризик е ризик дека објективната вредност или идните парични текови на финансискиот инструмент ќе се променат како резултат на промени во каматните стапки на пазарот.

Промената во каматните стапки и каматните маргини можат да влијаат врз финансиските трошоци и повратот на финансиските инвестиции.

Друштвото го минимизира каматниот ризик преку дефинирање на фиксни каматни стапки во периодот на валидност на определени финансиски инвестиции. Од друга страна, орочените депозити можат да бидат предвреме повлечени бидејќи договорите содржат одредба дека банката ќе пресмета и исплати камата по каматна стапка која е важечка на најблискиот период на доспевање на депозитот и во согласност со каматната стапка наведена во понудата.

Доколку значајно се зголемат пазарните каматни стапки, депозитот може да биде повлечен и заменет со нов депозит со поповолни каматни стапки за Друштвото со најниски можни трошоци.

Инвестициите се ограничени на форми на финансиски инвестиции со релативно низок ризик во очекување на објективен принос во однос на претпоставениот ризик.

Друштвото нема варијабилни каматносни обврски, но има ризик од каматните стапки во поглед на паричните депозити во банки и заемите кон вработените. Друштвото нема политика за заштита од каматниот ризик. Промените кај пазарните каматни стапки влијае врз каматата добиена од депозитите во банки.

На 31 декември 2019 година, Друштвото имаше парични средства во банки во износ од МКД 1.533.218 илјади, при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвикало зголемување (*ceteris paribus*) од приближно МКД 15.332 илјади на каматата која се добива на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата. На 31 декември 2018 година, Друштвото имаше депозити (вклучувајќи и депозити по видување) и парични средства во банки во износ од МКД 1.254.440 илјади, при што пораст од 1% на пазарните каматни стапки ќе предизвикало зголемување (*ceteris paribus*) од приближно МКД 12.544 илјади на каматата која се добива на годишно ниво, додека слично намалување би предизвикало исто такво намалување во добиената камата.

в) Друг ценовен ризик

Инвестициите на Друштвото се во акционерски капитал на други ентитети што јавно тргуваат на македонската берза, како на официјалниот така и на редовниот пазар. Раководството постојано го следи портфолиото на инвестициите во акционерски капитал врз основа на фундаментални и технички анализи на акциите. Сите одлуки за купување и продавање ги одобруваат соодветните тела на Друштвото. Во согласност со стратегијата на Друштвото, инвестициите

Белешки кон финансиските извештаи

во рамките на портфолиото се чуваат до моментот кога ќе се создадат поволни услови на пазарот за продажба на истите.

Како дел од презентирањето на пазарните ризици, МСФИ 7 исто така бара обелоденувања за тоа како хипотетичките промени во варијаблите на ризикот влијаат на цената на финансиските инструменти. На 31 декември 2019 година и 31 декември 2018 година Друштвото има инвестиции кои би можеле да бидат засегнати од варијаблите на ризикот како што се берзанските цени.

На 31 декември 2019 година Друштвото има МКД 131.585 илјади инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои што јавно се тргуваат на македонската берза, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 26.317 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката или загубата. Износот на инвестиции во акционерски капитал на други ентитети кои јавно се тргуваат на македонската берза на 31 декември 2018 година изнесува МКД 103.306 илјади, при што пораст од 20% на пазарните цени би предизвикал (*ceteris paribus*) добивка од МКД 20.661 илјади, додека слично намалување би предизвикало исто таква загуба во добивката за годината.

3.1.2. Кредитен ризик

Кредитен ризик се дефинира како ризик дека една страна на финансиски инструмент ќе предизвика финансиска загуба за другата страна со тоа што нема да исполни одредена обврска.

Друштвото е изложено на кредитен ризик од своите оперативни активности и од одредени финансиски активности.

Ограничувањата на соработниците се одредуваат врз основа на доставените банкарски гаранции во согласност со пазарните услови на оние банки кои сакаат да издадат банкарска гаранција. Вкупниот износ на банкарските гаранции кои ќе бидат обезбедени треба да го покрие износот на проектираните слободни парични средства на Друштвото.

Во однос на финансиските активности трансакциите примарно се склучуваат со соработници (банки) кои имаат кредитен рејтинг од најмалку BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг) или каде што соработникот има доставено банкарска гаранција каде што банката гарант треба да биде со кредитен рејтинг од BBB+ (или еквивалентен кредитен рејтинг).

Одлуките за депонирање се прават врз основа на следните приоритети:

- Да се депонира во банки (банки со кои Дојче Телеком АД најчесто соработува, доколку е возможно) со обезбедена банкарска гаранција од банките со најдобар рејтинг и најдобар квалитет на банкарска гаранција,
- Да се депонира во банки со обезбедена банкарска гаранција од банки со понизок рејтинг и послаб квалитет на банкарската гаранција,
- По усогласување и договор со матичното друштво овие правила може да бидат променети за да се обезбеди целосна покриеност на кредитниот ризик. Доколку вкупниот износ на депозити не може да се пласира во банки покриени со банкарска гаранција со најмалку BBB+ рејтинг (или еквивалентен кредитен рејтинг), тогаш депозитите ќе се пласираат во локални банки без банкарска гаранција.

Процесот на управување со кредитни ризици од оперативни активности вклучува превентивни мерки како што се проверка на кредибилитет и превентивни забрани, корективни мерки во текот на законските односи како на пример активности за опоменување и исклучување, соработка со агенции за наплата и наплата по законски односи како што се процеси на тужење, судски постапки, вклучување на извршната единица и факторинг. Задоцнетите плаќања се следат преку постапка за проследување на долг врз основа на видот на корисникот, кредитната класа и износот на долгот.

Кредитниот ризик се контролира преку проверка на кредибилитет - што утврдува дека корисникот нема долг и кредитната вредност на корисникот и преку превентивни забрани - што го утврдува кредитниот лимит врз основа на претходните приходи од сообраќај генерирани од корисникот.

Друштвото нема значајна концентрација на кредитен ризик кон поединечна странка или кон група на странки кои имаат слични карактеристики.

Процедурите на Друштвото обезбедуваат на перманентна основа дека продажбата се извршува на корисници со соодветна кредитна историја и дека не се надминува лимитот за изложување на кредитен ризик.

Белешки кон финансиските извештаи

Максималната изложеност на кредитен ризик е презентирана преку сегашната вредност на финансиските средства во Извештајот за финансиска состојба. Последователно на тоа, Друштвото смета дека неговата максимална изложеност на кредитен ризик е претставена со износот на побарувањата намалени за признаената исправка на вредноста и износот на депозитите во банки на денот на Извештајот за финансиска состојба.

На 31 декември 2019 година паричните средства не се обезбедени со банкарска гаранција од банките со кои Дојче Телеком АД најчесто соработува. Сите парични средства се чуваат домашни банки во Република Северна Македонија согласно рејтинг на CAEL матедологија, поради диверзификација на кредитниот ризик.

3.1.3. Ризик за ликвидност

Ризикот за ликвидност е ризик дека ентитетот може да најде на тешкотии за подмирување на обврските поврзани со финансиските обврски.

Ризик за ликвидност се дефинира како ризик дека Друштвото нема да биде во можност навремено да ги подмири или исполни своите обврски.

Инвестициското портфолио треба да остане доволно ликвидно со цел да се задоволат сите оперативни барања кои можат разумно да се предвидат. Ова е постигнато со структурирање на портфолиото така да финансиските инструменти доспеваат истовремено со потребата од парични средства за задоволување на предвидените потреби.

Политика на Друштвото е да одржува вишок на парични средства и еквиваленти на паричните средства за подмирување на обврските во догледна иднина. Секој вишок на парични средства е депониран во комерцијалните банки.

Процесот за управување со ликвидноста на Друштвото вклучува предвидување на паричните текови од главните валути и разгледување на нивото на потребните ликвидни средства земајќи ги предвид податоците од бизнис планот, наплатите и одливот. Месечните, полугодишните и годишните парични проекции се изготвуваат и ажурираат на дневна основа.

Табелите подолу ги прикажуваат обврските на 31 декември 2019 и 2018 година според преостанатите договорни рокови на доспевање. Износите наведени во табелата за доспевање се договорните недисконтирани парични текови. Таквите недисконтирани парични текови се разликуваат од износите вклучени во извештајот за финансиска состојба бидејќи износот во извештајот за финансиска состојба е врз основа на дисконтирани парични текови. Бидејќи финансиските обврски се плаќаат од паричните текови генерирани од редовно работење, анализата за доспеаност на финансиските средства на крајот на периодот на известување (во споредба со финансиските обврски) не би била корисна, затоа не е вклучена во табелите подолу.

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2019 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или	Од 1 до 3	Од 3 до 12	Од 12 месеци до
		доспеваат за помалку од 1 месец			
Обврски кон добавувачи	1.116.542	673.103	442.018	1.347	74
Обврски кон поврзани страни	436.899	435.435	1.464	-	-
Останати финансиски обврски	897.820	234.053	145.156	236.284	282.327
	<u>2.451.261</u>	<u>1.342.591</u>	<u>588.638</u>	<u>237.631</u>	<u>282.401</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Структурата на финансиските обврски на Друштвото според доспеаноста заклучно со 31 декември 2018 година е како што следи:

Во илјади денари	Вкупно	Доспеани или доспеваат за помалку од			
		1 месец	Од 1 до 3 месеци	Од 3 до 12 месеци	Од 12 месеци до 5 години
Обврски кон добавувачи	1.575.464	882.431	690.795	1.666	572
Обврски кон поврзани страни	314.109	312.481	1.628	-	-
Останати финансиски обврски	984.136	171.939	149.697	277.185	385.315
	2.873.709	1.366.851	842.120	278.851	385.887

3.2. Управување со капитал

Целите на Друштвото при управување со капиталот е да се заштити способноста на Друштвото да работи на континуирана основа со цел да обезбеди поврат за акционерите и бенефиции за другите заинтересирани страни и да одржува оптимална структура на капитал со цел намалување на трошокот за капитал. Вкупниот капитал со кое што управува Друштвото на 31 декември 2019 година е МКД 14.239.042 илјади, во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија" (2018: МКД 14.174.620 илјади). Од овој износ МКД 9.583.888 илјади (2018: МКД 9.583.888 илјади) претставуваат акционерски капитал, додека МКД 958.389 илјади (2018: МКД 958.389 илјади) претставуваат законски резерви, кои не се распределуваат (види белешка 2.12). Друштвото исто така има купено сопствени акции (види белешки 2.11 и 17.1). Трансакцијата е во согласност со локалните законски барања со стекнувањето на сопствените акции, да не се намали имотот на Друштвото под износот на основната главнина и резервите коишто, според закон или според статутот на Друштвото, не смеат да се користат за исплата на акционерите. Исто така, согласно локалните законски барања дивиденда може да биде исплатена на акционерите во износ којшто нема да ја надминува вкупно остварената добивка искажана во финансиските извештаи на Друштвото подготвени во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија", зголемена за пренесената нераспределена добивка од претходните години или со резервите коишто можат да се распределуваат, односно резерви кои ги надминуваат законските резерви и останатите резерви определени со статутот на Друштвото. Друштвото е во согласност со сите законски барања кои се однесуваат на капиталот.

3.3. Проценка на објективна вредност

Паричните средства и еквивалентите на парични средства, побарувањата од купувачи и другите тековни финансиски средства главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на нетековниот дел од побарувањата од купувачи ги вклучува заемите на вработени и се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

Објективната вредност на јавно тргуваните финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се базира на објавената пазарна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба.

Финансиските обврски вклучени во категоријата Обврски кон добавувачи и останати обврски, главно се краткорочни. Поради ова, нивната сегашна вредност на денот на извештајот за финансиска состојба е приближна на нивната објективна вредност.

Објективната вредност на долгорочните финансиски обврски се определува користејќи техника на дисконтиран паричен тек.

4. ЗНАЧАЈНИ СМЕТКОВОДСТВЕНИ ПРОЦЕНКИ И ПРЕТПОСТАВКИ

Друштвото прави проценки и претпоставки што се однесуваат на иднината. Проценките и мислењата континуирано се вреднуваат и се базираат на минато искуство и други фактори, вклучувајќи ги очекувањата за идни настани за кои што се верува дека се разумни под соодветните услови. Најзначајните проценки и претпоставки се обелоденети подолу.

Белешки кон финансиските извештаи

4.1. Корисен век на средствата

Определувањето на корисниот век на средствата се базира на историското искуство со слични средства, како и на очекуваниот технолошки развој и промените во пошироките економски или индустриски фактори. Соодветноста на проценетиот корисен век се ревидира на годишна основа или секогаш кога се појавуваат индикации за значајни промени во дадените претпоставки. Веруваме дека сметководствените проценки поврзани со одредувањето на корисниот век на средствата се значајни сметководствени проценки земајќи го во предвид тоа дека вклучуваат претпоставки за технолошкиот развој во иновативна индустрија и во голем дел зависат од инвестиционите планови на Друштвото. Понатаму, поради тоа што корисниот век на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства во рамките на вкупните средства е значителен, влијанието на било кои промени во оценките може да биде материјално за нашите финансиски позиции и резултати од работењето. На пример, кога Друштвото би го намалило просечниот корисен век на недвижностите, опремата и постројките и нематеријалните средства за 10%, тоа би резултирало во зголемување на годишниот трошок за амортизација во приближен износ од МКД 305.176 илјади (2018: МКД 280.533 илјади). Види белешка 11 и 12 за промените направени во корисниот век во 2019 година.

Друштвото постојано воведува нови услуги и платформи вклучувајќи, но не и ограничувајќи се на Универзален мобилен телекомуникациски систем (UMTS) и LTE (Долгорочна еволуција) технологија, базирани на широкопојасни услуги во мобилните комуникации како и поставување на оптички кабли во работењето на фиксната телефонија. Во случај на воведување на вакви нови услуги, Друштвото спроведува ревизија на корисниот век на веќе постоечките платформи, но во најголемиот број случаи овие сервиси се дизајнирани да коегзистираат со постоечките платформи, без да предизвикаат промени кај новите технологии. Последователно, корисниот век на постоечките платформи вообичаено не треба да се скратува.

4.2. Можни оштетувања на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства

Ние го проценуваме оштетувањето на препознатливи недвижности, постројки и опрема и нематеријални средства секогаш кога постои причина за верување дека сегашната вредност значително ја надминува надоместувачката вредност и таму каде што се очекува оштетување на вредноста. Износот на надоместувачката вредност примарно се добива по пат на пресметка на употребна вредност, при која се користи широк спектар на претпоставки и фактори кои влијаат на истите. Покрај другото, ги земаме во предвид идните приходи и расходи, технолошката застареност, дисконтинуитет во услугите и други промени на околности кои можат да доведат до оштетување. Доколку со методот на употребна вредност е утврдено оштетување, се утврдува и објективна вредност намалена за трошоците за продажба (ако можат да се утврдат), за да се пресмета точниот износ на оштетувањето. Земајќи во предвид дека ова се врши врз основа на проценки и мислења, вредноста на можните оштетувања може да биде значително различна од онаа којашто е добиена по пат на овие калкулации. Раководството има извршено тестирање на оштетување базирано на проекцијата за десет години на паричните текови и стапката на постојан раст од 2% (2018: 2%) за да се утврди остаточната вредност после десет години. Дисконтната стапка која се користеше беше 8,07% (2018: 8,36%). Тестот не резултираше со загуби од оштетување.

4.3. Можни исправки на побарувања од купувачи и останати побарувања

Ние пресметуваме исправка на вредност на спорни побарувања базирајќи се на проценетите загуби кои произлегуваат од неможноста на корисниците да ги извршат плаќањата. Исправката се признава не само на веќе настанатите загуби (настанати загуби), но исто така и загуби кои сеуште не настанале на датумот на известување, но кои се очекува дека ќе настанат во иднина (очекувани загуби). За најголемите купувачи, странските купувачи и за корисници кои се во постапки за стечај и ликвидација исправката е пресметана на индивидуална основа, додека за останатите купувачи е пресметана на портфолио основа, која се базира на доспеаноста на побарувањата и минатото искуство со отпишување на побарувањата, кредитната способност на корисниците и неодамнешните промени на условите на плаќање (види белешка 2.3.1). Овие фактори се разгледуваат годишно, и кога е потребно се вршат промени во пресметката. Дополнително, се разгледува природата на бизнис работењето (приватни, бизнис корисници, фиксна, мобилна телефонија итн.) и окружувањето во кое Друштвото работи. Во 2019 година Друштвото спроведе детална анализа на групите на купувачи на коишто се применува групна проценка за оштетување, од којашто произлезе понатамошна промена на соодветните стапки на исправка поради различно однесување на купувачите при плаќање, што резултираше со нови стапки за исправка на побарувањата во 2019 година. Ако финансиската состојба на нашите корисници се влошува, тековните отписи на побарувањата можат да бидат и

Белешки кон финансиските извештаи

повисоки од очекуваните и можат да го надминат нивото на исправки коишто се признаени досега (види белешка 3.1.2).

4.4. Резервирања

Резервирањата главно се базираат на проценка особено во правни спорови. Друштвото ја проценува веројатноста од настанување на негативен исход како резултат на минат настан, и доколку веројатноста за одлив на економски користи е оценета како поголема од 50%, Друштвото врши резервирање за целиот износ на обврската (види белешка 2.9). Бидејќи проценката на веројатноста се врши врз основа на претпоставки, во некои случаи проценката може да не биде во согласност со евентуалниот исход на случајот. Со цел да се утврди веројатноста од негативен исход, Друштвото користи внатрешни и надворешни правни совети (види белешка 16 и 29).

4.5. Трошоци за стекнување на претплатници

Од 2018 година, со примена на МСФИ 15, Друштвото признава средства од трошоците поврзани со потпишување на претплатнички договори, кои немало да настанат, ако претплатничкиот договор не се склучел. Признавање на средствата е во функција на очекувањата дека тие трошоци ќе бидат надоместени од идните приходи како резултат на овие договори.

Трошоците за стекнување на договори со корисници вклучуваат продажни провизии за вработените, мастер дилерите и продажните агенти. Трошоците за стекнување на договори со корисници се амортизираат за просечниот период на задржување на корисникот врз основа на историските податоци и минатото искуство во соодветниот бизнис сегмент.

Друштвото одлучи да не го применува практичното решение, да ги признава како трошок инкременталните трошоци за стекнување на договори, кои се амортизираат во период од една година или пократко.

5. ПАРИЧНИ СРЕДСТВА И ЕКВИВАЛЕНТИ НА ПАРИЧНИТЕ СРЕДСТВА

Во илјади денари	2019	2018
Депозити по видување	-	251.007
Парични средства во банки	1.533.218	260.946
Парични средства во благајна	6.504	5.357
	<u>1.539.722</u>	<u>517.310</u>

Каматната стапка на депозити по видување во банки во 2018 година беше 0,33% на годишно ниво. Овие депозити имаат рок на доспевање помал од 3 месеци.

Сегашната вредност на парични средства и еквиваленти на парични средства е деноминирана во следните валути:

Во илјади денари	2019	2018
МКД	845.342	292.341
ЕУР	680.859	214.011
УСД	13.521	10.958
	<u>1.539.722</u>	<u>517.310</u>

Во продолжение е прегледот на депозити по видување и парични средства во банки со банкарска гаранција по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2019	2018
Кредитен рејтинг на гарантот: А	-	479.831
	<u>-</u>	<u>479.831</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Во продолжение е прегледот на депозити по видување и парични средства во банки по кредитен рејтинг, во локални банки без банкарска гаранција (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2019	2018
Кредитен рејтинг: А	446.497	-
Кредитен рејтинг: А-	-	250
Кредитен рејтинг: ВВ+	248.649	1.243
Кредитен рејтинг: В+	9.024	4.317
Кредитен рејтинг: ССС+	453.952	11.382
Парични средства/депозити по видување во локални банки без кредитен рејтинг	<u>375.096</u>	<u>14.930</u>
	<u><u>1.533.218</u></u>	<u><u>32.122</u></u>

Кредитниот рејтинг во прегледот погоре го претставува кредитниот рејтинг на локалната банка или кредитниот рејтинг на матичната банка доколку не е расположлив кредитен рејтинг за локалната банка.

6. ДЕПОЗИТИ ВО БАНКИ

Во 2018 година депозитите во банка претставуваат парични средства во домашна банка, со каматна стапка од 0,60% до 0,85% на годишно ниво и со доспеаност од 3 до 12 месеци.

Сегашната вредност на депозитите во банки е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
МКД	-	250.139
ЕУР	-	492.348
	<u>-</u>	<u>742.487</u>

Во продолжение е прегледот на депозити во банки по категории и по кредитен рејтинг на гарантот (види белешка 3.1.2):

Во илјади денари	2019	2018
Кредитен рејтинг на гарантот: А	<u>-</u>	<u>742.487</u>
	<u><u>-</u></u>	<u><u>742.487</u></u>

Белешки кон финансиските извештаи

7. ПОБАРУВАЊА ОД КУПУВАЧИ И ОСТАНАТИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	2019	2018
Побарувања од купувачи - домашни	4.684.892	4.600.817
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(1.976.007)</u>	<u>(1.940.280)</u>
Побарувања од купувачи-домашни-нето	2.708.885	2.660.537
Побарувања од купувачи-странски	139.096	162.569
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(34.767)</u>	<u>(29.393)</u>
Побарувања од купувачи-странски-нето	104.329	133.176
Побарувања од поврзани страни	168.476	181.862
Средства од договори	363.536	354.697
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(98.045)</u>	<u>(84.416)</u>
Средства од договори - нето	265.491	270.281
Заеми за вработени	29.563	41.461
Останати побарувања	<u>17.001</u>	<u>15.757</u>
Финансиски средства	<u>3.293.745</u>	<u>3.303.074</u>
Трошоци од договори	50.066	61.546
Аванси дадени на добавувачи	105.579	111.165
Намалено за: исправка на вредноста	<u>(62.922)</u>	<u>(62.922)</u>
Аванси дадени на добавувачи - нето	42.657	48.243
Претплати	<u>174.126</u>	<u>152.381</u>
	<u>3.560.594</u>	<u>3.565.244</u>
Намалено за нетековен дел: Заеми за вработени	(21.881)	(32.354)
Намалено за нетековен дел: Побарувања од купувачи - домашни	(317.413)	(327.071)
Намалено за нетековен дел: Средства од договори	(80.682)	(72.219)
Намалено за нетековен дел: Трошоци од договори	<u>(9.753)</u>	<u>(14.778)</u>
Тековен дел	<u>3.130.865</u>	<u>3.118.822</u>

Побарувањата од поврзани страни претставуваат побарувања од Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 30).

Заемите за вработените се обезбедени со хипотека на недвижност или меница. Заемите одобрени за вработените имаат каматна стапка од 4,55% годишно (2018: 4,55% годишно).

Нетековниот дел од Заеми за вработени претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 8 години од денот на извештајот за финансиска состојба. Нетековниот дел од Побарувања од купувачи претставува побарувања кои се со датум на доспевање до 4 години од денот на извештајот за финансиска состојба.

На 31 декември 2019 година за побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 2.418.077 илјади (2018: МКД 2.396.028 илјади) има исправка на вредноста. Старосната структура на овие побарувања е како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
Помалку од 30 дена	284.092	280.338
Помеѓу 31 и 180 дена	145.831	137.965
Помеѓу 181 и 360 дена	57.391	92.164
Повеќе од 360 дена	<u>1.930.763</u>	<u>1.885.561</u>
	<u>2.418.077</u>	<u>2.396.028</u>

На 31 декември 2019 година, побарувањата од домашни купувачи во износ од МКД 78.612 илјади (2018: МКД 106.501 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Тие главно се однесуваат на деловни корисници и државни институции кои припаѓаат во одредена категорија и согласно старосна структура се застарени, но нема исправка, врз основа на минато искуство за однесувањето на купувачите при плаќање, исто така и побарувања од домашни купувачи со изменети договорни услови за кои не е направена исправка на вредноста доколку ново договорените парични

Белешки кон финансиските извештаи

текови се сметаат за сигурни, и корисници на услуги за интерконекција кои се проценуваат на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и сегашните очекувања (види белешка 2.3 и 4.3).

Анализата на овие застарени побарувања од домашни купувачите е дадена подолу:

Во илјади денари	2019	2018
Помалку од 30 дена	5.868	25.952
Помеѓу 31 и 60 дена	9.924	5.810
Помеѓу 61 и 90 дена	13.540	5.677
Помеѓу 91 и 180 дена	9.403	6.147
Помеѓу 181 и 360 дена	7.552	9.602
Повеќе од 360 дена	<u>32.325</u>	<u>53.313</u>
	<u>78.612</u>	<u>106.501</u>

Вкупниот износ на исправката на вредност за побарувања од домашни купувачи е МКД 1.976.007 илјади (2018: МКД 1.940.280 илјади). Од оваа вредност, МКД 1.723.173 илјади (2018: МКД 1.719.249 илјади) се однесуваат на исправка според старосна структура на спомнатите побарувања, додека вредноста од МКД 94.975 илјади (2018: МКД 67.691 илјади) се побарувања од купувачи во стечај и ликвидација за кои има исправка за целата нивна вредност. Дополнително Друштвото има исправка на вредноста на индивидуална основа на одредена група клиенти во износ од МКД 157.859 илјади (2018: МКД 153.340 илјади).

Вкупниот износ на исправката на средствата од договори изнесува МКД 98.045 илјади (2018: МКД 84.416). Вкупниот износ на исправката на побарувања од странски купувачи е МКД 34.767 илјади (2018: МКД 29.393 илјади).

Објективните вредности на финансиските средства во побарувања од купувачите и останати средства по категории се како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
Побарувања од купувачи-домашни	2.708.885	2.660.537
Побарувања од купувачи-странски	104.329	133.176
Побарувања од поврзани страни	168.476	181.862
Средства од договори	265.491	270.281
Заеми за вработени	29.563	41.461
Останати побарувања	<u>17.001</u>	<u>15.757</u>
	<u>3.293.745</u>	<u>3.303.074</u>

Движење на исправката на вредноста:

Во илјади денари	2019	2018
Исправка на вредност на 1 јануари	2.054.089	1.947.351
Ефекти од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15	-	110.352
Трошок во текот на годината	229.390	159.925
Искористување	<u>(174.660)</u>	<u>(163.539)</u>
Исправка на вредноста на 31 декември	<u>2.108.819</u>	<u>2.054.089</u>

Во 2018 и 2019 година нема движење на исправката на вредноста на аванси дадени на добавувачи.

Побарувањата за кои има исправка на вредност се отпишуваат кога нема очекување за дополнителни приливи.

На 31 декември 2019 година за фактурирани побарувања од странски купувачи има исправка на вредноста во износ од МКД 34.767 илјади (2018: МКД 29.393 илјади). Старосната структура на овие побарувања е како што следи:

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	2019	2018
Повеќе од 360 дена	34.767	29.393
	<u>34.767</u>	<u>29.393</u>

На 31 декември 2019 година побарувањата од странски купувачи во износ од МКД 23.990 илјади (2018: МКД 42.513 илјади) беа застарени, но за нив нема исправка. Ова се однесува на купувачи од странство пресметани на индивидуална основа во согласност со минатото искуство на Друштвото и тековните очекувања.

Анализата на овие застарени побарувања за кои не е направена исправка од фактурирани побарувања од странски купувачи е како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
Помалку од 30 дена	4.931	4.081
Помеѓу 31 и 60 дена	2.054	2.077
Помеѓу 61 и 90 дена	1.654	3.745
Помеѓу 91 и 180 дена	6.949	6.949
Помеѓу 181 и 360 дена	785	9.419
Повеќе од 360 дена	7.617	16.242
	<u>23.990</u>	<u>42.513</u>

Друштвото има побарувања од домашни купувачи со изменети договорни услови со сегашна вредност од МКД 11.315 илјади (2018: МКД 16.900 илјади). За сегашната вредност на побарувањата од купувачи и останати побарувања, кои инаку би биле застарени, а за кои условите биле обновени, не е направена исправка на вредноста доколку ново договорените парични текови се сметаат за сигурни.

Сегашните вредности на нетековните побарувања од купувачи и останати средства на Друштвото се изразени во денари.

Сегашните вредности на тековните побарувања од купувачи и останати средства на Друштвото се изразени во следните валути:

Во илјади денари	2019	2018
МКД	2.761.886	2.741.134
ЕУР	298.407	321.335
УСД	69.902	53.936
Останато	670	2.417
	<u>3.130.865</u>	<u>3.118.822</u>

Кредитниот квалитет на побарувањата од купувачите коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив се проценети врз база на податоците од минатото за доцнење во плаќањето на купувачите.

Категориите за кредитниот квалитет на побарувањата од домашните купувачи коишто не се застарени, ниту пак им е извршена исправка на вредноста се како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
Група 1	284.279	212.504
	<u>284.279</u>	<u>212.504</u>

Од 1 Јануари 2019 година, со преминот кон МСФИ 9, исправка на вредноста се признава не само во однос на загубите коишто се веќе настанати на датумот на известување (реализирани загуби), туку исто така и загуби коишто сè уште не настанале на датумот на известување, но се очекува дека ќе настанат во иднина (очекувани загуби), што резултира со исправка на недоспеани фактури во износ од МКД 1.586.511 („пресметување на оштетување на нула денови“) (2018: МКД 1.558.713).

Белешки кон финансиските извештаи

Категориите за кредитниот квалитет на фактурирани побарувања од странски купувачи коишто не се застарени, ниту пак има исправка на вредноста за нив, се како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
Група 1	<u>8.404</u>	<u>6.294</u>
	<u>8.404</u>	<u>6.294</u>

Група 1 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки пред истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија без исклучувања во последните 12 месеци.

Група 2 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки на денот на истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија до 3 исклучувања во последните 12 месеци.

Група 3 - Корисници во фиксната телефонија коишто во просек вршат плаќање на нивните сметки по истекот на рокот за плаќање и корисници во мобилната телефонија со повеќе од 3 исклучувања во последните 12 месеци.

8. ДАНОЦИ

На 1 август 2014 година стапи на сила закон за данок на добивка кој ќе се применува од 1 јануари 2015 година за нето добивката за 2014 година, со кои основницата за пресметка данокот на добивка е префрлена од концептот на “распределување” на добивката на добивка пред оданочување. Во согласност со одредбите на законот, даночната основница е добивката којашто е остварена во текот на фискалната година зголемена за непризнаените трошоци и намалена за признаените приходи (односно дивиденди за кои плаќачот веќе бил оданочен), при што стапката на данокот на добивка изнесува 10%. Во согласност со овие измени, данокот на добивка за годината беше пресметан и прикажан во извештајот за сеопфатна добивка. Дополнително, данокот даночната основница по ставките за корекција на (непризнаените трошоци и даночни ослободувања) е презентирана како дел од расходот за данок на добивка во извештајот за сеопфатна добивка (види белешка 2.16).

Законот за данок на добивка беше изменет и стапи на сила почнувајќи од 1 јануари 2019 година, за фискални години од 2019 година и понатаму. Главно промените се однесуваат на проширување на категоријата на даночно непризнати трошоци, промени во даночниот третман на амортизацијата и промени во одредбите за трансферни цени. Што се однесува до непризнаените трошоци, трошоците за бонуси (плаќања) над максимумот за пресметка и плаќање на социјалните придонеси ќе бидат третирани како непризнати трошоци. Трошоците за амортизација, се даночно признати трошоци, доколку трошокот е пресметан согласно законски пропишаните амортизациони стапки и правила. Овие стапки и правила се дефинирани во Правилникот за амортизација којшто беше донесен на крајот на 2019 година, со примена од 1 јануари 2019 година. Пресметаниот трошок за амортизација над даночно признатиот трошок се третира како непризнат трошок во Даночниот биланс. Дополнително на крајот на 2019 година Законот за данок на добивка беше дополнет, дозволувајќи друштвата да користат даночен кредит во идни даночни периоди до износот на даночно непризнатиот трошок за амортизација од претходните даночни периоди. Овие дополнувања влијаат на даночната база за пресметка на одложениот данок (види белешка 15). За делот на промените кои се однесуваат на трансферни цени, Друштвото има обврска да поднесе извештај за трансферни цени за 2019 година најдоцна до 30 септември 2020 година.

До сега даночните власти извршија целосна даночна ревизија на Друштвото за 2005 година и за претходните години. Исто така ревизија на персоналниот данок беше извршена од даночните власти за периодот од 1 јануари 2005 година до 31 март 2006 година. Во текот на 2010 година има спроведено ревизија од страна на Управата за јавни приходи, за данок на добивка периодот од 2005 до 2009 година како и задржан данок за 2007 и 2008. Покрај тоа, во 2011 година Управата за јавни приходи спроведе ревизија за задржаниот данок за 2010 година и даночна ревизија на одредени договори за услуги од перспектива на трансферни. Во 2012 година Управата за јавни приходи спроведе даночна ревизија за ДДВ за август 2012 година во Друштвото. Во 2012 година Управата за јавни приходи изврши даночна ревизија за данок на добивка во Друштвото за периодот од 2005 до 2011 година и даночна ревизија за ДДВ за периодот од 2005 до 2009 година. Во текот на 2016 и 2017 година Управата за јавни приходи изврши ревизија на данокот на добивка за период од 2013-2015 година.

Даночните власти можат во период од 5 години од датумот на поднесениот даночен извештај да извршат ревизија и да утврдат дополнителни даночни обврски и казни. Во случај на даночна евазија или даночна измама периодот на застареност може да се продолжи до 10 години. Раководството нема сознанија за околности кои би можеле да

Белешки кон финансиските извештаи

доведат до значајни материјални обврски во контекст на горенаведеното, освен оние евидентирани во финансиските извештаи.

8.1. Побарувања за останати даноци

Во илјади денари	2019	2018
Побарувања за ДДВ	13.074	12.896
Останати даночни побарувања	<u>1.219</u>	<u>1.219</u>
	<u>14.293</u>	<u>14.115</u>

8.2. Обврски за останати даноци

Во илјади денари	2019	2018
Обврски за ДДВ и останати даночни обврски	<u>42.687</u>	<u>46.495</u>
	<u>42.687</u>	<u>46.495</u>

9. ЗАЛИХИ

Во илјади денари	2019	2018
Материјали	122.087	99.753
Трговска стока	303.039	206.815
Исправка на вредноста на залихите	<u>(39.819)</u>	<u>(36.890)</u>
	<u>385.307</u>	<u>269.678</u>

Движење на исправката на вредност на залихите:

Во илјади денари	2019	2018
Состојба на 1 јануари	36.890	29.689
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	(3.909)	4.061
Намалување на вредноста на залихите	13.444	10.293
Отпис	<u>(6.606)</u>	<u>(7.153)</u>
Состојба на 31 декември	<u>39.819</u>	<u>36.890</u>

Исправката на вредноста на залихите главно се однесува на трговска стока и застарени материјали. Исправката на вредноста на залихите до нето продажна вредност е врз основа на анализа на пониската од набавната и нето продажната вредност на датумот на извештајот за финансиска состојба.

Белешки кон финансиските извештаи

10. ПРАВА НА КОРИСТЕЊЕ НА СРЕДСТВА

Во илјади денари	Наем на земјиште	Наем на згради	Наем на телекомуникациска опрема	Наем на останата опрема	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2019	128.727	219.334	-	9.708	357.769
Зголемувања	37.552	105.360	247	17.185	160.344
Намалувања	(1.303)	(2.852)	-	-	(4.155)
На 31 декември 2019	164.976	321.842	247	26.893	513.958
Амортизација					
На 1 јануари 2019	-	-	-	-	-
Амортизација за годината	40.799	88.588	103	3.066	132.556
Намалувања	(378)	(199)	-	-	(577)
На 31 декември 2019	40.421	88.389	103	3.066	131.979
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2019	128.727	219.334	-	9.708	357.769
На 31 декември 2019	124.555	233.453	144	23.827	381.979

Правата на користење на средства резултираа од примената на МСФИ 16 Наем од страна на Друштвото (види белешка 2.1.1.) Соодветните обврски за наеми се прикажани во белешка 14.

Наемите на земјиште и загради за цели на поставување на антени и базни станици генерално имаат 10 години времетраење на наемот, а наемите за продажни салони генерално помеѓу 1 и 5 години, додека наемите за возила и останата опрема имаат времетраење на наемот од 5 години.

Друштвото изнајмува дел од Правата на користење на средства и приходот за 2019 година е во износ од МКД 9.865 илјади.

11. НЕДВИЖНОСТИ, ПОСТРОЈКИ И ОПРЕМА

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекомуникациска опрема	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2018	10.733	5.553.575	21.980.440	4.152.566	2.582.070	34.279.384
Зголемувања	-	3.219	459.153	127.987	841.727	1.432.086
Активирање (види белешка 12)	-	13.093	1.035.914	114.813	(1.495.751)	(331.931)
Намалувања	-	(629)	(211.100)	(292.051)	-	(503.780)
На 31 декември 2018	10.733	5.569.258	23.264.407	4.103.315	1.928.046	34.875.759
Амортизација						
На 1 јануари 2018	-	2.289.229	16.299.919	3.509.546	-	22.098.694
Амортизација за годината	-	143.315	1.148.531	280.700	-	1.572.546
Намалувања	-	(629)	(210.655)	(279.817)	-	(491.101)
На 31 декември 2018	-	2.431.915	17.237.795	3.510.429	-	23.180.139
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2018	10.733	3.264.346	5.680.521	643.020	2.582.070	12.180.690
На 31 декември 2018	10.733	3.137.343	6.026.612	592.886	1.928.046	11.695.620

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	Земјиште	Згради	Телекому- никациска опрема	Останато	Инвести- ции во тек	Вкупно
Набавна вредност						
На 1 јануари 2019	10.733	5.569.258	23.264.407	4.103.315	1.928.046	34.875.759
Зголемувања	-	7.554	606.959	144.800	660.227	1.419.540
Активирање	21	(4.708)	693.693	320.943	(1.009.949)	-
Намалувања	-	(281)	(1.248.000)	(724.660)	-	(1.972.941)
На 31 декември 2019	10.754	5.571.823	23.317.059	3.844.398	1.578.324	34.322.358
Амортизација						
На 1 јануари 2019	-	2.431.915	17.237.795	3.510.429	-	23.180.139
Амортизација за годината	-	142.788	1.081.675	374.213	-	1.598.676
Намалувања	-	(281)	(1.248.000)	(722.703)	-	(1.970.984)
Пренос помеѓу категории на средства	-	(12.016)	11.715	301	-	-
На 31 декември 2019	-	2.562.406	17.083.185	3.162.240	-	22.807.831
Сегашна вредност						
На 1 јануари 2019	10.733	3.137.343	6.026.612	592.886	1.928.046	11.695.620
На 31 декември 2019	10.754	3.009.417	6.233.874	682.158	1.578.324	11.514.527

Во 2019 година, Друштвото капитализираше МКД 1.205 илјади (2018: МКД 3.650 илјади) трошоци поврзани со добивање на целосна документација за базните станици и МКД 34.355 илјади (2018: МКД 4.428 илјади) трошоци поврзани со добивање на целосна документација за инфраструктурата на фиксна линија во согласност со применливите закони во Република Северна Македонија (види белешка 2.6).

Ревизијата на корисниот век и остаточната вредност на недвижностите, постројките и опремата, направена во текот на 2019 година, влијаеше врз корисниот век на неколку типови на средства, главно преносни системи, телефонски линии, центри, ИТ опрема и останата техничка опрема. Промената на корисниот век на засегнатите средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото (види белешка 4.1). Ревизијата резултираше со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Во илјади денари	2019	2020	2021	2022	После 2022
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(18.060)	(23.051)	1.827	15.468	23.816
	(18.060)	(23.051)	1.827	15.468	23.816

Белешки кон финансиските извештаи

12. НЕМАТЕРИЈАЛНИ СРЕДСТВА

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесии	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2018	4.594.531	1.525.417	1.486.194	221.754	7.827.896
Зголемувања	86.859	-	280.430	238.338	605.627
Активирање (види белешка 11)	504.045	-	-	(172.114)	331.931
Намалувања	(23.842)	-	-	-	(23.842)
На 31 декември 2018	<u>5.161.593</u>	<u>1.525.417</u>	<u>1.766.624</u>	<u>287.978</u>	<u>8.741.612</u>
Амортизација					
На 1 јануари 2018	3.582.023	929.217	625.184	-	5.136.424
Амортизација за годината	517.389	50.655	384.209	-	952.253
Намалувања	(23.842)	-	-	-	(23.842)
На 31 декември 2018	<u>4.075.570</u>	<u>979.872</u>	<u>1.009.393</u>	<u>-</u>	<u>6.064.835</u>
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2018	<u>1.012.508</u>	<u>596.200</u>	<u>861.010</u>	<u>221.754</u>	<u>2.691.472</u>
На 31 декември 2018	<u>1.086.023</u>	<u>545.545</u>	<u>757.231</u>	<u>287.978</u>	<u>2.676.777</u>

Во 2018 година беше направено ревидирање на договорите за права за емитување на телевизиски содржини и беа идентификувани два договори кои се квалификуваа за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2018 година како нематеријални средства, категорија Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 280.430 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраење на договорите (види белешка 13 и 22).

Во илјади денари	Софтвер и лиценци	Концесии	Останато	Инвестиции во тек	Вкупно
Набавна вредност					
На 1 јануари 2019	5.161.593	1.525.417	1.766.624	287.978	8.741.612
Зголемувања	233.156	-	325.329	145.467	703.952
Активирање	205.025	-	-	(205.025)	-
Намалувања	(314.464)	-	(684.050)	-	(998.514)
На 31 декември 2019	<u>5.285.310</u>	<u>1.525.417</u>	<u>1.407.903</u>	<u>228.420</u>	<u>8.447.050</u>
Амортизација					
На 1 јануари 2019	4.075.570	979.872	1.009.393	-	6.064.835
Амортизација за годината	518.956	38.959	457.438	-	1.015.353
Намалувања	(314.464)	-	(684.050)	-	(998.514)
На 31 декември 2019	<u>4.280.062</u>	<u>1.018.831</u>	<u>782.781</u>	<u>-</u>	<u>6.081.674</u>
Сегашна вредност					
На 1 јануари 2019	<u>1.086.023</u>	<u>545.545</u>	<u>757.231</u>	<u>287.978</u>	<u>2.676.777</u>
На 31 декември 2019	<u>1.005.248</u>	<u>506.586</u>	<u>625.122</u>	<u>228.420</u>	<u>2.365.376</u>

Во 2019 година шест договори (вклучително и продолжувања на соработката) за права за емитување на телевизиски содржини беа идентификувани и се квалификуваа за капитализација. Соодветно на тоа, овие права беа признати во 2019 година како нематеријални средства, категорија Останато, по нето сегашната вредност на идните плаќања во износ од МКД 325.329 илјади и ќе се амортизираат во текот на времетраење на договорите (види белешка 13 и 22).

Ревизијата на корисниот век на нематеријалните средства во текот на 2019 година влијаеше на голем број средства, главно лиценци и софтвер. Промената на корисниот век на останатите нематеријални средства беше направена поради технолошките промени и деловните планови на Друштвото. Ревизијата резултираше со следната промена на првичниот тренд на амортизација во тековната и во годините што следат:

Белешки кон финансиските извештаи

Во илјади денари	2019	2020	2021	2022	После 2022
(Намалување)/зголемување на амортизацијата	(50.584)	(41.297)	11.183	60.121	20.577
	<u>(50.584)</u>	<u>(41.297)</u>	<u>11.183</u>	<u>60.121</u>	<u>20.577</u>

13. ОБВРСКИ КОН ДОБАВУВАЧИ И ОСТАНАТИ ОБВРСКИ

Во илјади денари	2019	2018
Обврски кон добавувачи - домашни	1.352.722	1.310.177
Обврски кон добавувачи - странски	547.697	791.043
Обврски кон поврзани страни	436.899	314.109
Обврски за дивиденда	3.297	2.939
Останати финансиски обврски	<u>850.968</u>	<u>937.171</u>
Финансиски обврски	3.191.583	3.355.439
Обврски од договори	262.028	253.778
Одложен приход	16.190	10.574
Останато	<u>250.210</u>	<u>102.511</u>
	<u>3.720.011</u>	<u>3.722.302</u>
Намалено за нетековен дел:		
Одложени приходи	(1.657)	(3.280)
Обврски од договори	(75)	(141)
Останати финансиски обврски	<u>(258.679)</u>	<u>(354.743)</u>
Тековен дел	<u>3.459.600</u>	<u>3.364.138</u>

Салдата во табелата погоре вклучува обврски (Обврски од договори) кои се признати во согласност со МСФИ 15.

Обврските кон поврзани страни претставуваат обврски кон Групацијата Маѓар Телеком и Групацијата Дојче Телеком (види белешка 30).

Нетековните одложени приходи имаат период на доспевање до 6 години од датумот на извештајот за финансиска состојба.

Финансиски обврски во износ од МКД 681.418 илјади (2018: МКД 822.420 илјади) претставува сегашна вредност на долгорочни обврски поврзани со капитализацијата на одредени договори за права за емитување на телевизиски содржини во 2015, 2016, 2017, 2018 и 2019 година (види белешка 12). Овие обврски првично се признаваат по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно се мерат по амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Амортизирањето на дисконтот се признава како расходи за камати во добивката и загубата (види белешка 22). Сегашната вредност на овие обврски е приближна на нивната објективна вредност бидејќи поврзаните парични текови се дисконтираат со каматна стапка од 3,25% и 6% годишно, којашто е видлива на пазарот за слични долгорочни финансиски обврски. Останатото салдо од категоријата Останати финансиски обврски произлегува од договорни обврски од различни трансакции, од редовното работење на Друштвото.

Сегашната вредност на обврските кон добавувачи и останатите обврски е деноминирана по валути како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
МКД	1.905.941	1.565.320
ЕУР	1.453.918	1.722.149
УСД	99.302	71.526
Останато	<u>439</u>	<u>5.143</u>
	<u>3.459.600</u>	<u>3.364.138</u>

Белешки кон финансиските извештаи

14. ОБРСКИ ОД НАЕМИ

Анализа на вкупните обврски за наеми:

Во илјади денари	2019	2018
Нетековни	118.752	-
Тековни	<u>268.583</u>	<u>-</u>
	<u>387.335</u>	<u>-</u>

Обврските од наеми прозилегуваат од примената на МСФИ 16 Наеми, од страна на Друштвото. За иницијалниот ефект од примената на 1 јануари 2019 година види белешка 1.5.

Сегашната вредност на Обврските за наем се прикажани во следните валути

Во илјади денари	2019	2018
ЕУР	358.141	-
МКД	<u>29.194</u>	<u>-</u>
	<u>387.335</u>	<u>-</u>

Друштвото е потенцијално изложено на иден паричен одлив во износ од МКД 323.188 илјади, кој произлегува од опциите за продолжување во договорите за наем, а кои не се вклучени во мерењето на Обврските од наем.

15. ОДЛОЖЕН ДАНОК НА ДОБИВКА

Признаените (средства)/обврски за одложен данок на добивка се однесуваат на следните ставки:

Во илјади денари	Средства		Обврски		Нето	
	2019	2018	2019	2018	2019	2018
Недвижности, постројки и опрема	-	-	89.667	108.143	89.667	108.143
Нематеријални средства	(9.214)	-	-	730	(9.214)	730
Ефекти од трансацијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15	(1.576)	(1.576)	37.362	36.373	35.786	34.797
Право на користење средства/обврски од наеми МСФИ 16	<u>(38.733)</u>	-	<u>38.137</u>	-	<u>(596)</u>	-
(Средства)/обврски за данок	<u>(49.523)</u>	<u>(1.576)</u>	<u>165.166</u>	<u>145.246</u>	<u>115.643</u>	<u>143.670</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Движење на времените разлики во текот на годината

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2019	Ефекти на добивката	Состојба на 31 декември 2019
Недвижности, постројки и опрема	108.143	(18.476)	89.667
Нематеријални средства	730	(9.944)	(9.214)
Ефекти од транзацијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15	34.797	989	35.786
Право на користење средства/обврски од наеми МСФИ 16	-	(596)	(596)
	<u>143.670</u>	<u>(28.027)</u>	<u>115.643</u>

Во илјади денари	Состојба на 1 јануари 2018	Ефекти на добивката	Останати движења	Состојба на 31 декември 2018
Недвижности, постројки и опрема	128.123	(19.980)	-	108.143
Нематеријални средства	805	(75)	-	730
Ефекти од транзацијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15	-	667	34.130	34.797
	<u>128.928</u>	<u>(19.388)</u>	<u>34.130</u>	<u>143.670</u>

Привремените разлики прикажани погоре се однесуваат на различни сегашни вредности на недвижностите, постројките и опремата и нематеријалните средства бидејќи овие средства беа ревалоризирани во согласност со законските одредби во претходните години на крајот на годината со користење на официјални коефициенти за ревалоризација базирани на растот на индексот на цени на општо произведените стоки и дополнително даночно пропишаните стапки на амортизација и правила применливи од 1 јануари 2019 година (види белешка 8). Со транзицијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15, стандардите за Финансиски инструменти и Приходи од договори со корисници, привремените разлики настанаа во 2018 година.

Износот вклучен во Останати движења во линијата Ефекти од транзиција кон МСФИ 9 и МСФИ 15 го претставува ефектот од транзицијата кон МСФИ 9 и МСФИ 15 признат во Акумулирана добивка.

Со преминот кон МСФИ 16 стандардот за наеми се појавува привремена разлика во 2019 година.

16. РЕЗЕРВИРАЊА ЗА ОБВРСКИ И ПЛАЌАЊА

Во илјади денари	Правни спорови	Останато	Вкупно
1 јануари 2018	153.907	57.340	211.247
Зголемувања	12.163	5.793	17.956
Ослободувања	(731)	(5.157)	(5.888)
Искористено во периодот	(40)	(22.680)	(22.720)
31 декември 2018	<u>165.299</u>	<u>35.296</u>	<u>200.595</u>

Во илјади денари	Правни спорови	Останато	Вкупно
1 јануари 2019	165.299	35.296	200.595
Зголемувања	11.310	20.226	31.536
Ослободувања	(4.150)	(54)	(4.204)
Искористено во периодот	-	(8.013)	(8.013)
Останати промени	-	1.456	1.456
31 декември 2019	<u>172.459</u>	<u>48.911</u>	<u>221.370</u>

Белешки кон финансиските извештаи

Анализа на вкупните резервирања:

Во илјади денари	2019	2018
Нетековни (Останато)	37.917	27.815
Тековни	<u>183.453</u>	<u>172.780</u>
	<u>221.370</u>	<u>200.595</u>

Резервирањата за правни спорови се однесуваат на одредени правни и регулативни спорови покренати против Друштвото.

Постојат одреден број судски спорови за кои е направено резервирање. Раководството направи резервирање за обврската согласно своите најдобри оценки но не ги обелоденува информациите барани од параграф 85 од МСС 37 бидејќи раководството верува дека тоа ќе предизвика сериозни штетни влијанија за исходот на овој спор. Раководството не очекува дека резултатот од овие правни предмети ќе резултира во загуба значително поголема од износот наведен на 31 декември 2019 година.

Останати вклучува резервирања направени за законската или договорната обврска на Друштвото да исплати на вработените три просечни месечни плати во Република Северна Македонија на вработените на датумот на пензионирање (види белешка 2.14.1) и резервирања за долгорочни програми за стимулација (види белешка 31). Резервирањето е признато спрема Трошоци за вработените во добивката или загубата.

17. КАПИТАЛ И РЕЗЕРВИ

Акционерскиот капитал се состои од следното:

Во илјади денари	2019	2018
Обични акции	9.583.878	9.583.878
Златна акција	<u>10</u>	<u>10</u>
	<u>9.583.888</u>	<u>9.583.888</u>

Акционерскиот капитал се состои од една златна акција со номинална вредност од МКД 9.733 и 95.838.780 обични акции со номинална вредност од МКД 100 по акција.

Златната акција со номинална вредност од МКД 9.733 е во сопственост на Владата на Република Северна Македонија. Согласно член 16 од Статутот на Друштвото сопственикот на златна акција има дополнителни права со кои се немаат стекнато сопствениците на обични акции. Имено, ниту едно решение или одлука на Собранието на акционерите поврзана со: создавање, распределба или издавање на акционерски капитал; здружување, спојување, одделување, консолидирање, трансформирање, реконструкција, престанок или ликвидација на Друштвото; менување на основните деловни активности на Друштвото; отуѓување или напуштање на основните деловни активности или на значајните средства на Друштвото; дополнување на Статутот на Друштвото на таков начин што се менуваат или поништуваат правата коишто произлегуваат од златната акција; или промена на називот на Друштвото; нема да биде полноважна доколку имателот на златната акција гласа против соодветното решение. Правата кои ги има имателот на златната акција се детално наведени во Статутот на Друштвото.

На 31 декември 2019 и 2018 година, обичните акции на Друштвото се во сопственост на:

Во илјади денари	2019	%	2018	%
АД Каменимост Комуникации	4.887.778	51,00	4.887.778	51,00
Влада на Република Северна Македонија	3.336.497	34,81	3.336.497	34,81
Друштвото (сопствени акции)	958.388	10,00	958.388	10,00
International Finance Corporation (IFC)	139.220	1,45	139.220	1,45
Останати малцински акционери	<u>262.005</u>	<u>2,74</u>	<u>262.005</u>	<u>2,74</u>
	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>	<u>9.583.888</u>	<u>100,00</u>

Белешки кон финансиските извештаи

17.1. Сопствени акции

Друштвото купи 9.583.878 од сопствените акции, што претставува 10% од неговите акции, преку Македонската берза за хартии од вредност во јуни 2006 година. Вкупната сума платена за откуп на овие акции, без данок, изнесува МКД 3.843.505 илјади. Акциите се прикажани како откупени сопствени акции. Како резултат на наодите на Истрагата, исплатите за еден консултантски договор беа депризнаени од Сопствени акции (види белешка 1.4).

Износот на сопствени акции од МКД 3.738.358 илјади, (после депризнавањето), го намалува акционерскиот капитал на Друштвото. Друштвото има право дополнително повторно да ги издаде овие акции. Сите акции издадени од Друштвото се целосно платени.

18. ПРИХОДИ

Во илјади денари	2019	2018
Приходи од фиксна телефонија		
Интернет	1.130.604	1.120.330
Говорна услуга – малопродажна	965.713	1.022.814
ТВ	851.333	755.376
Говорна услуга – големопродажна	344.080	378.859
Пренос на податоци	265.178	276.654
Опрема	58.245	79.439
Останати приходи	101.043	95.274
	<u>3.716.196</u>	<u>3.728.746</u>
Приходи од мобилна телефонија		
Говорна услуга – малопродажна	2.422.088	2.539.593
Интернет	1.552.112	1.452.005
Опрема	1.412.268	1.211.928
Говорна услуга – големопродажна	544.415	572.726
Пренос на податоци	381.492	361.081
Услуги со посебна цена на чинење	115.170	95.795
Приходи од посетители	101.375	85.233
Останати приходи	241.636	185.468
	<u>6.770.556</u>	<u>6.503.829</u>
SI/IT приход	436.214	303.053
	<u>10.922.966</u>	<u>10.535.628</u>
Од кои:		
Приходи од договори со корисници	10.808.744	10.439.997
Останати извори на приходи	114.222	95.631

Останати извори на приходи вклучуваат, приходи од изнајмување, приходи од колокација и останати приходи. Од МКД МКД 114.222 илјади, (2018: МКД 95.631 илјади) како приход од останати извори, МКД 76.338 илјади (2018: МКД 60.175 илјади) се вклучени во Останати приходи од фиксна телефонија, МКД 33.958 илјади (2018: МКД 31.152 илјади) се вклучени во Останати приходи од мобилна телефонија и МКД 3.925 илјади (2018: МКД 4.304) се вклучени во Говорна услуга – големопродажна од фиксна телефонија.

18.1. Средства и обврски кои произлегуваат од договори со корисници

Средства од договори на Друштвото вклучуваат нефактурирани износи кои типично произлегуваат од продажба под долгорочни договори, кога признатиот приход го надминува износот кој е фактуриран на корисникот. Краткорочниот дел од средствата од договори е вклучен во Побарувања од купувачи и останати средства во Извештајот за финансиската состојба. Долгорочниот дел од средствата од договори е вклучен соодветно во секцијата за нетековни средства во Извештајот за финансиската состојба - Побарувања од купувачи и останати средства.

Белешки кон финансиските извештаи

Обврски од договори вклучува авансни уплати и фактурирање кое го надминува износот на настанатите трошоци и одложен приход. Краткорочниот дел од обврските од договори е вклучен во Обврски кон добавувачи и останати обврски во Извештајот за финансиската состојба. Долгорочниот дел од обврските од договори е вклучен соодветно во секцијата за нетековни обврски во Извештајот за финансиската состојба - Останати обврски.

Во илјади денари	2019	2018
Средства од договори - краткорочни	184.810	198.062
Средства од договори - долгорочни	80.682	72.219
Обврски од договори – краткорочни	(261.953)	(253.637)
Обврски од договори – долгорочни	<u>(75)</u>	<u>(141)</u>
Нето средства/ (обврски) од договори (обврски)	<u>3.464</u>	<u>16.503</u>
Приходи во периодот на известување од износот вклучен во категоријата договорни обврски на почеток на периодот	165.022	143.707

Исправката на вредноста на средствата од договори е обелоденета заедно со исправката на побарувањата од купувачите во белешка 7 и истата изнесува МКД 98.045 илјади на 31 Декември 2019 (2018 МКД: 84.416).

На 31 декември 2019 кумулативниот износ на трансакционата цена за преостанатите обврски изнесува МКД 3.534.242 (2018: МКД 3.222.210) и Друштвото ќе ги признае како приход од извршени услуги, во наредни 29 месеци (2018: 30) согласно очекувањата.

Друштвото не признава приходи од обврски извршени (или делумно извршени) од претходни периоди во известувачкиот период.

19. ТРОШОЦИ ЗА ВРАБОТЕНИТЕ

Во илјади денари	2019	2018
Плати	648.800	692.834
Придонеси на плати	241.320	257.060
Останати трошоци за вработените	184.456	212.142
Бонуси	74.213	64.993
Капитализирани трошоци за вработените	<u>(63.391)</u>	<u>(92.012)</u>
	<u>1.085.398</u>	<u>1.135.017</u>

Останати трошоци за вработените вклучуваат користи поради прекин на вработувањето, додаток за одмор и други користи за вработени и менаџери кои го напуштиле Друштвото во износ од МКД 93.896 илјади за 76 лица (2018: МКД 152.285 илјади за 88 лица). Од овој износ, МКД 55.546 илјади се прикажани во Останати обврски на 31 декември 2019 (види белешка 13).

Во Бонуси исто така се вклучени трошоците за долгорочните програми за стимулација (види белешка 31).

Белешки кон финансиските извештаи

20. ОСТАНАТИ РАСХОДИ ОД РАБОТЕЊЕТО

Во илјади денари	2019	2018
Набавна вредност на продадени стоки	1.995.735	1.837.044
Услуги	594.560	570.905
Материјали и одржување	470.803	486.806
Такси давачки и локални даноци	279.792	267.635
Маркетинг и донации	259.229	271.715
Подизведувачи	251.402	243.024
Енергија	233.429	205.864
Исправка на вредноста на побарувања од купувачи и останати средства	229.390	159.925
Трошоци за тантиеми	108.948	125.655
Консултантски услуги	13.771	19.806
Намалување на вредноста на залихи	13.444	10.294
Осигурување	11.450	13.982
Исправка на вредноста на залихите до нето продажна вредност	(3.909)	4.061
Закупнини	1.345	139.930
Останато	13.022	21.594
	<u>4.472.411</u>	<u>4.378.240</u>

Услугите главно вклучуваат трошоци за агенциски провизии, поштенски услуги, услуги за поддршка и одржување на ИТ опрема, трошоци за обезбедување, трошоци за чистење и комунални услуги. Како резултат на примената на МСФИ 16, оперативниот наем прикажан погоре како расходи за Закупнини, е прикажан како амортизација и расходи од камата од 1 јануари 2019 година (види белешка 10 и 22).

21. ОСТАНАТИ ОПЕРАТИВНИ ПРИХОДИ

Во илјади денари	2019	2018
Нето (загуба)/добивка од продажба на недвижности, постојки и опрема	1.101	(1.433)
Останато	27.075	30.333
	<u>28.176</u>	<u>28.900</u>

Во категоријата Останато, износот во главно се однесува на префактурирање на различни оперативни расходи.

22. РАСХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2019	2018
Расходи од камати	58.313	39.556
Банкарски услуги и останати провизии	13.762	22.869
Нето негативни курсни разлики	3.015	-
	<u>75.090</u>	<u>62.425</u>

Расходи од камата во износ од МКД 27.129 илјади (2018: МКД 27.555 илјади) претставува трошок од амортизирањето на дисконтот поврзан со сегашната вредност на долгорочните обврски од договорите за права за емитување на телевизиски содржини кои се капитализирани, првично признаени по нето сегашната вредност на идните плаќања и последователно мерени според амортизирана вредност користејќи го методот на ефективна камата. Расходи од камата во износ од МКД 19.909 илјади се поврзани со примената на МСФИ 16 Наеми, кои произлегуваат од признатите Обврски од наем (види белешка 14).

Белешки кон финансиските извештаи

23. ПРИХОДИ ОД ФИНАНСИРАЊЕ

Во илјади денари	2019	2018
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	28.279	39.381
Приходи од камати	15.232	22.893
Приходи од дивиденди	7.073	3.159
Нето позитивни курсни разлики	-	2.901
	<u>50.584</u>	<u>68.334</u>

Приходите од камати главно произлегуваат од финансиски средства класификувани како Финансиски средства мерени според амортизирана вредност. Приходи од дивиденди произлегуваат од финансиски средства по објективна вредност во добивката или загубата.

24. ДАНОК НА ДОБИВКА

Признаено во извештајот на сеопфатна добивка:

Во илјади денари	2019	2018
Тековен данок		
Тековна година	<u>241.538</u>	<u>222.472</u>
Одложен данок		
Појава и анулирање на привремени разлики	<u>(28.027)</u>	<u>(19.388)</u>
Вкупен данок на добивка во извештајот за сеопфатната добивка	<u>213.511</u>	<u>203.084</u>

Усогласување на ефективната даночна стапка:

Во илјади денари	2019	2018
Добивка пред оданочување	<u>1.718.906</u>	<u>1.624.649</u>
Данок на добивка	10,00% 171.891	10,00% 162.465
Расходи непризнаени за даночни цели	3,44% 59.124	2,52% 40.935
Даночен кредит во идни перидоти од амортизација	(0,63%) (10.816)	- -
Даночен кредит од донации за спортски активности	(0,35%) (6.000)	- -
Даночно ослободени приходи	(0,04%) (688)	(0,02%) (316)
	<u>12,42% 213.511</u>	<u>12,50% 203.084</u>

25. ДИВИДЕНДИ

Собранието на акционери на Друштвото на нивниот состанок одржан на 9 мај 2019 година ја усвои одлуката за исплата на дивиденда за 2018 година. Одлуката за исплата на дивидендата за 2018 година е во бруто износ од МКД 1.596.062 илјади од нето добивката остварена по Финансиските извештаи на Друштвото за 2018 година во согласност со усвоените меѓународни стандарди за финансиско известување објавени во "Службен весник на Република Северна Македонија". Бруто износ на дивиденда по акција за 2018 година е МКД 18,50. Дивидендата беше исплатена во септември 2019 година. До датумот на објавување на овие финансиски извештаи не се објавени дивиденди за 2019 година.

26. ИЗВЕСТУВАЧКИ СЕГМЕНТИ И ИНФОРМАЦИИ

26.1. Известувачки сегменти

Известувачките сегменти на Друштвото се: деловен, резидентен, големопродажен сегмент и останато.

Белешки кон финансиските извештаи

Резидентниот сегмент се состои од претплатници – потрошувачи коишто се директно поседувани претплатници без деловни претплатници (односно самовработени поединци или правни лица коишто нудат наплатливи производи и/или услуги на корисниците, непрофитни организации и јавни организации). Деловниот сегмент се состои од деловни претплатници коишто се директно поседувани претплатници коишто се или самовработени поединци или вработени кај правно лице коешто нуди наплатливи производи и/или услуги на корисниците. Вработените или членовите на непрофитни и јавни организации се исто така деловни претплатници. Големопродажниот сегмент се состои од сите услуги на телекомуникациските оператори за мобилна и фиксна линија, односно услуги на оператори, MVNO и посетители.

26.2. Информации кои редовно се доставувани до главниот извршен носител на одлуки

Следните табели ги прикажуваат информациите за известувачките сегменти кои редовно се доставуваат до главниот оперативен носител на одлуки на Друштвото. Информациите кои редовно се обезбедуваат за МК (Менеџмент Колегиум), вклучуваат неколку мерења на добивката кои се земаат во предвид при оценување на работењето и алоцирање на ресурсите. Раководството верува дека директната маргина која е дефинирана од страна на Друштвото како приходи намалени за директни трошоци намалени за исправката на вредноста на побарувањата и отпишаните побарувања, е мерка на сегментот која е најконзистентна со принципите на мерење кои се користени во мерењето на соодветните износи во овие финансиски извештаи. Друг важен клучен индикатор за остварувањето што се надгледува на ниво на сегментите е EBITDA (добивка пред камата, данок на добивка и амортизација) коригирана за влијанието на одредени ставки кои се земаат во предвид како “специјално влијание”. Овие ставки се менуваат од година во година, по својата природа и големина.

Приходи

Во илјади денари	2019	2018
Приход од резидентен сегмент	7.131.377	6.936.577
Приход од деловен сегмент	2.880.372	2.730.644
Приход од големопродажен сегмент	867.336	839.390
Останато	43.881	29.017
	<u>10.922.966</u>	<u>10.535.628</u>

Ниту еден од надворешните корисници на Друштвото не преставува значаен извор на приходи.

Белешки кон финансиските извештаи

Резултати по известувачки сегменти (Директна маргина).

Во илјади денари	2019	2018
Директна маргина		
Резидентен сегмент	5.030.010	4.871.613
Деловен сегмент	1.829.571	1.824.317
Големопродажен сегмент	496.500	502.253
Останато	43.108	24.805
Директна маргина	<u>7.399.189</u>	<u>7.222.988</u>
Индириктни трошоци		
Трошоци за вработените	(1.085.398)	(1.135.017)
Останати расходи од работењето	<u>(1.851.970)</u>	<u>(1.973.333)</u>
Индириктни трошоци	<u>(2.937.368)</u>	<u>(3.108.350)</u>
Останати оперативни приходи	<u>28.176</u>	<u>28.900</u>
Вкупна EBITDA	4.489.997	4.143.538
Амортизација	<u>(2.746.585)</u>	<u>(2.524.799)</u>
Вкупна оперативна добивка	1.743.412	1.618.739
Приходи/(расходи) од финансирање – нето	<u>(24.506)</u>	<u>5.909</u>
Добивка пред оданочување	1.718.906	1.624.648
Данок на добивка	<u>(213.511)</u>	<u>(203.084)</u>
Нето добивка за годината	<u>1.505.395</u>	<u>1.421.564</u>

27. НАЕМИ И ОСТАНАТИ ПРЕВЗЕМЕНИ ОБВРСКИ

27.1. Превземени обврски од оперативен наем - каде што Друштвото е наемател:

Превземените обврски од оперативен наем - каде што Друштвото е наемател главно се однесуваат на наем на деловни објекти, локации за базни телекомуникациски станици и останати телекомуникациски уреди.

Идните вкупни минимални плаќања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
Под 1 година	-	127.601
Помеѓу 1 и 5 години	-	232.794
Над 5 години	-	40.944
	<u>-</u>	<u>401.339</u>

Од 1 јануари 2019 година, Друштвото прикажа Обврски од наеми за овие наеми, види белешка 1.5 и белешка 14 за дополнителни информации.

27.2. Превземени обврски од оперативен наем - каде Друштвото е наемодавател:

Превземените обврски од оперативен наем, склучени на времена основа, - каде Друштвото е наемодавател главно се однесуваат на наем на земјиште и базни станици.

Белешки кон финансиските извештаи

Идните вкупни минимални побарувања за наем по основ на нераскинливи оперативни договори за наем се како што следи:

Во илјади денари	2019	2018
Под 1 година	26.674	6.081
Помеѓу 1 и 5 години	54.289	10.567
Над 5 години	31	799
	<u>80.994</u>	<u>17.447</u>

27.3. Превземени обврски од капитални инвестиции

Вкупниот износ на превземени обврски од капитални инвестиции на 31 декември 2019 година изнесува МКД 408.851 илјади (2018: МКД 579,798 илјади). Износот на договорени капитални инвестиции на 31 декември 2018 и 2019 година главно се однесува на телекомуникациска опрема.

28. ДОПОЛНИТЕЛНИ ОБЕЛОДЕНУВАЊА НА ФИНАНСИСКИТЕ СРЕДСТВА

Друштвото ги класифицира мерењата на објективна вредност користејќи хиерархија на објективна вредност која ја одразува релевантноста на информациите коишто се користат во формирањето на објективната вредност. Во хиерархијата на објективна вредност постојат следните нивоа:

- а) котирани цени (неприлагодени) на активни пазари за идентични средства (Ниво 1);
- б) останати информации за средствата освен котираните цени вклучени во Ниво 1 коишто се достапни од извори надвор од Друштвото, директно или индиректно (Ниво 2); и
- в) информации за средството кои не базираат на податоци од надворешни пазари (Ниво 3).

Хиерархиското ниво на објективната вредност во рамките на објективното мерење на вредноста е категоризирано во целост и утврдено врз основа на најниското ниво на информации кои што се релевантни за објективното мерење на вредностите во целост. Релевантноста на информациите е оценувана во однос објективното мерење на вредноста во целост.

Објективните вредности во Ниво 2 и Ниво 3 во хиерархијата на објективна вредност, се проценети со користење на техниката на вреднување на дисконтирани парични текови. Објективната вредност на инструментите со променлива стапка кои не се котирани на активен пазар е проценето дека се еднакви на нивната сегашна вредност. Објективната вредност на инструментите со фиксна каматна стапка кои не се котирани е проценета врз основа на проценетите идни парични текови кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Финансиски средства кои се водат по амортизирана вредност

Објективната вредност на инструментите со променлива стапка е вообичаено нивната сегашна вредност. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка е базирана на очекуваните идните парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање. Дисконтните стапки кои се користат зависат од кредитниот ризик на другата договорна страна.

Финансиски обврски кои се водат по амортизирана вредност

Објективната вредност на финансиските обврски беше одредена со користење на техники на вреднување. Проценетата објективна вредност на инструментите со фиксна каматна стапка и наведен рок на доспевање е базирана на очекуваните идни парични текови, кои се дисконтирани користејќи ги тековните каматни стапки на нови инструменти со сличен кредитен ризик и преостанат рок на доспевање.

Не постои трансфер на финансиските средства помеѓу Ниво 1 и Ниво 2. Заемите и побарувањата и финансиските обврски се мерат по амортизирана набавна вредност, но исто така е дадена и информација за нивната објективна вредност. Објективната вредност на овие средства и обврски е определена користејќи информации за Ниво 3. Не постојат средства и обврски кои се водат по објективна вредност за кои објективната вредност беше утврдена користејќи информации за Ниво 3.

Белешки кон финансиските извештаи

28.1. Финансиски средства - Сегашна вредност и објективни вредности

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2018 година.

Средства	Финансиски средства			
	Заеми и побарувања	Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
Во илјади денари				
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	517.310	-	517.310	517.310
Депозити во банки	742.487	-	742.487	742.487
Побарувања од купувачи и останати побарувања	3.303.074	-	3.303.074	3.303.074
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	103.306	103.306	103.306

Табелата подолу ја прикажува поделбата на финансиските средства на 31 декември 2019 година.

Средства	Финансиски средства			
	Вреднувани по амортизирана вредност	Објективна вредност во добивката или загубата (Ниво 1)	Сегашна вредност	Објективна вредност
Во илјади денари				
Парични средства и еквиваленти на паричните средства	1.539.722	-	1.539.722	1.539.722
Депозити во банки	-	-	-	-
Побарувања од купувачи и останати средства	3.293.745	-	3.293.745	3.293.745
Финансиски средства по објективна вредност преку добивката или загубата	-	131.585	131.585	131.585

Паричните средства и еквиваленти на паричните средства, депозитите во банка, побарувањата од купувачите и останатите тековни финансиски средства главно имаат краток рок на доспевање. Од овие причини нивната сегашна вредност на крајот на периодот на известување е приближна на нивната објективна вредност.

Финансиските средства по објективна вредност во добивката или загубата претставуваат акции вреднувани по објективна вредност.

Финансиските средства кои се прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата вклучуваат вложувања во сопственички инструменти во вредност од МКД 131.585 илјади (2018: МКД 103.306 илјади) кои се пресметани врз основа на нивната пазарна вредност на Македонската берза на хартии од вредност. Промените на пазарните цени на другите финансиски средства прикажани по објективна вредност преку добивката или загубата се евидентирани во приходи од финансирање во добивката или загубата (види белешка 23). Набавната вредност на овие капитални инвестиции изнесува МКД 31.786 илјади (2018: МКД 31.786 илјади).

28.2. Пребивање на финансиски средства и финансиски обврски

За финансиските средства и обврски кои се предмет на применливи договори за нетирање, секој договор помеѓу Друштвото и другата договорна страна (вообичаено роаинг и интерконекциски партнери) овозможува нето порамнување на соодветните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи, кога и двете страни ќе одберат да се порамни трансакцијата на нето основа. Во отсуство на таков избор, побарувањата од купувачите и обврските кон

Белешки кон финансиските извештаи

добавувачите ќе се порамнат на бруто основа, но сепак, секоја страна во договорот за нетирање ќе има можност да ги исплати сите овие износи на нето основа во случај на неисполнување на обврските на другата страна.

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2019:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи и останати побарувања	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	3.620.536	3.518.374
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	<u>(326.791)</u>	<u>(326.791)</u>
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.293.745</u>	<u>3.191.583</u>

Следните побарувања од купувачи и обврски кон добавувачи се предмет на договори за нетирање и се прикажани по нетирањето во Извештајот за финансиска состојба на 31 декември 2018:

Во илјади денари	Побарувања од купувачи и останати побарувања	Обврски кон добавувачи
Бруто износи на признати финансиски инструменти	3.517.852	3.570.217
Бруто износи на пребиени финансиски инструменти	<u>(214.778)</u>	<u>(214.778)</u>
Нето износи на признати финансиски инструменти	<u>3.303.074</u>	<u>3.355.439</u>

28.3. Останати обелоденувања во врска со финансиските инструменти

Не постојат финансиски средства или обврски, кои се рекласификувани во друга категорија на финансиски инструменти.

Не постојат финансиски средства кои се трансферирани на начин, на кој дел или сите финансиски средства не се квалификуваат за депризнавање.

29. НЕИЗВЕСНИ ОБВРСКИ

Друштвото има неизвесни обврски во однос на правни и регулаторни барања кои произлегуваат во редовното работење. Најголем дел од неизвесните обврски се однесуваат на 3 барања за поведување на прекршочни постапки од регулаторни тела за наводно прекршување на одредени рокови давање на одредени услуги, преносливост на броеви и неуспехот да се усогласат со обврските за овозможување на пристап и користење на специфични мрежни средства. Максималната можна казна за секој поединечен случај е 7% до 10% од годишниот приход од претходната година, во согласност со претходно важечкото локално законодавство. Раководството верува, врз основа на правен совет, дека не е веројатно дека значителни обврски ќе произлезат од овие спорови поради неоснованост за поведување на овие прекршочни постапки. Раководството на Друштвото не предвидува дека ќе дојде до појава на материјални обврски од неизвесните обврски освен оние коишто се резервирани (види белешка 16).

30. ТРАНСАКЦИИ СО ПОВРЗАНИ СТРАНИ

Сите трансакции со поврзани страни произлегуваат од тековното работење и нивната вредност материјално не се разликува од условите кои би преовладувале во пазарни услови.

Владата на Република Северна Македонија има 34,81% сопственост во Друштвото (види белешка 17). Освен плаќањето на даноци, надоместоци кон регулаторни тела во согласност со локалното законодавство и дивиденда (види белешка 25), во 2019 и 2018 година Друштвото немаше трансакции со Владата на Република Северна Македонија или со кое било друштво што е контролирано или е под значително влијание на Владата на Република Северна Македонија, надвор од редовните деловни активности на Друштвото.

Трансакциите со поврзани страни главно се состојат од обезбедување и добивање на телекомуникациски услуги. Износите на побарувањата и обврските се прикажани во соодветните белешки (види белешка 7 и 13).

Белешки кон финансиските извештаи

Приходите и трошоците со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2019		2018	
	Приходи	Трошоци	Приходи	Трошоци
Доминантен сопственик Magyar Telekom Plc	204	19.280	674	19.844
Подружници на доминантниот сопственик	12.847	2.958	12.857	2.855
Основно матично друштво Deutsche Telekom AG	411.387	205.341	481.946	222.200
Подружници на основното матично друштво	39.321	68.832	61.505	58.691

Друштво контролирано од клучното раководство

Побарувањата и обврските со поврзаните страни на Друштвото се следните:

Во илјади денари	2019		2018	
	Побарувања	Обврски	Побарувања	Обврски
Доминантен сопственик Magyar Telekom Plc	5.388	9.208	5.492	4.301
Подружници на доминантниот сопственик	4.094	752	2.833	656
Основно матично друштво Deutsche Telekom AG	103.724	325.159	121.682	235.181
Подружници на основното матично друштво	55.270	101.780	51.855	73.971

31. НАДОМЕСТОЦИ НА КЛУЧНОТО РАКОВОДСТВО

Вкупниот износ на надоместоци за клучното раководство во Друштвото, вклучувајќи ги поврзаните даноци и придонеси, се прикажани подолу:

Во илјади денари	2019	2018
Краткорочни користи за вработените (вклучувајќи ги поврзаните даноци)	69.454	70.964
Законски пензиски придонеси за краткорочните користи	9.196	9.499
Законски останати придонеси за краткорочните користи	4.604	4.090
Користи поради прекин на вработувањето	4.362	9.400
Долгорочни програми за стимулација	14.401	1.621
Останати плаќања	2.505	2.593
	<u>104.522</u>	<u>98.167</u>

Надоместокот на членовите на Одборот на директори на Друштвото и неговите комитети, изнесува МКД 8.962 илјади (2018: МКД 6.613 илјади) и е вклучен во Краткорочни користи за вработените. Овие трошоци се вклучени во Трошоци за вработени (види белешка 19).

Во текот на 2012 година, беше воведена долгорочна програма за стимулација базирана на променливи остварувања, наречена Variable II, како дел од глобалната алатка на Групацијата Дојче Телеком за надоместување на друштвата, која промовира среднорочно и долгорочно подобрување на вредноста на Групацијата Дојче Телеком и изедначување на интересите на раководството и акционерите.

Белешки кон финансиските извештаи

Програмата Variable II за 2013 година беше применлива од 1 јануари 2013 година до 31 декември 2016 година и после извршување на евалуација, исплата е извршена во јуни 2017 година. Програмата Variable II за 2014 година беше применлива од 1 јануари 2014 година до 31 декември 2017 година и после извршување на евалуација, исплата е извршена во 2018 година.

Во 2015 година, новата програма за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI) беше воведена како дел од глобалната алатка за компензација ширум ДТ Групацијата за друштвата. Програмата претставува програма заснована на акции коишто се плаќаат во готовина. Извршителите добиваат виртуелни акции коишто зависат од нивната индивидуална изведба. Бројот на виртуелни акции на крајот од периодот се утврдува од целното достигнување на клучните показатели. Вредноста на количината на акциите варира за времетраење на периодот на планот врз основа на два показатели: развивање на цената на ДТ акцијата и целното постигнување во врска со 4 таргети на друштвото: (прилагодена заработка по акција (EPS); прилагоден поврат на ангажиран капитал (ROCE); задоволство на корисниците и задоволство на вработените). Постигнувањето на таргетите се мери на крајот од секој годишен циклус и бројот на виртуелните акции утврден на оваа основа е фиксен како резултат на годишниот циклус (непренослив). На крајот од периодот на траење на планот, резултатите од четирите годишни циклуси се собираат и плаќаат во готовина. Секоја година се воведува нов циклус од програмата за долгорочна мотивација којашто се заснова на остварување (LTI).

Освен тоа, како дел од усвоената програма Лидерство за победа, беше усвоен План за обезбедување на виртуелни дополнителни акции (ПОВДА) на ниво на Групацијата ДТ кој има за цел да ги води извршните менаџери за да можат да управуваат и да ја контролираат компанијата со претприемачки дух во согласност со дефинираната корпоративна стратегија. Тој е посебен од Планот за обезбедување на дополнителни акции на ниво на Групација Дојче Телеком, но е во рамките на локалните законски прописи во Република Северна Македонија и се базира на истите принципи.

Квалификуваните менаџери можат да учествуваат во Планот со издвојување на дел од нивниот Краткорочен бонус во износ од 10% до 33%. За цели на пресметка, овој износ се претвора во одреден број на виртуелни акции на ДТ (оригинални виртуелни акции). Финалниот износ на бонусот што ќе им се исплати на извршните менаџери зависи од вредноста на акциите на ДТ на крајот на Планот. Извршните менаџери имаат право на готовински еквивалент за така наречените виртуелни дополнителни акции, што се дополнителни виртуелни бесплатни акции врз основа на нивниот рејтинг од дијалогот за извршувањето на работата, како и на готовински еквивалент во износ на исплата на дивиденда, што се пресметува на оригиналните виртуелни акции. Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за Друштвото е замислен како четиригодишен готовински план наменет за извршните менаџери на Друштвото, што ги користи виртуелните акции на ДТ само за цели на пресметка.

ПОВДА е воведен за 2016 и 2017 година. Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за 2016 година вклучува и можност за извршните менаџери доброволно да учествуваат во замената за Планот за обезбедување на виртуелни дополнителни акции за 2015 година, во насока на целосна имплементација на алтернативно решение за Друштвото како и во другите компании во Групацијата ДТ. ПОВДА е воведена за 2018 и 2019 година, но немаше интерес за доброволно пристапување кон програмата од страна на извршните менаџери.

Во 2019 година нова програмата за долгорочна мотивација беше воведена од страна на ДТ Групацијата наречена стимулација за повторливо извршување (RPI), за цели на достигнување на заеднички повторливи резултати, мерења преку оставарување на дефинирани KPI. Програмата RPI е четиригодишен план за период од 2018 до 2021 година. Првата година се смета како година за влез на одредено друштво, ако има остварување на таргетот во две последователни години согласно дефинираната политика. Бонус ќе биде исплатен на дефинираните извршни менаџери од втората година па во иднина во случај на остварување на дефинираните таргети. Групациски релевантен KPI е неприлагодена EBITDA за соодветниот сегмент/друштво. Прагот за право на бонус е остварување на таргетот со 115%. Истото се однесува и за прикажување на трошоци за RPI програмата. Главниот извршен директор и главните директори учествуваат во програмата. Износот на бонусот зависи од менаџерското ниво и бројот на годините за кои има последователно остварување на таргетот.

Направените трошоци поврзани со програмите опишани погоре се прикажани во рамките на Долгорочни програми за стимулација (види белешка 16 и 19).

Белешки кон финансиските извештаи

32. ЗАРАБОТУВАЧКА ПО АКЦИЈА

а) Обична и разводнета заработка по акција

	2019	2018
Обична и разводнета заработка по акција (во денари)	<u>17,45</u>	<u>16,48</u>

б) Пондериран просек на број на преостанати обични акции како делител

	2019	2018
Пондериран просек на број на преостанати обични акции како делител за пресметка на обична и разводнета заработка по акција	<u>86.254.903</u>	<u>86.254.903</u>

33. ПОСЛЕДОВАТЕЛНИ НАСТАНИ

Нема настани после 31 декември 2019 кои ќе влијаат на добивката или загубата, извештајот за финансиска состојба или паричните текови за 2019 година.